

mozaik

ERBAKIR FEN LİSESİ

SAYI 3

20 Eylül 2021

#mozaik: 3

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRLERİMİZ

Aybeniz Metin
Beyza Gül Türkmen
Dilasu Pala
Tuğba Kaptan
Yaren Söylemez
Halil Kanyurt
Çizer: Nur Gül

SOSYAL

Formula 1'in Dramatik Hali	Altay Temel • 1
Ayın Tablosu: Deniz Kenarında Keşif	Tozlu Lotus • 4
Ayın Kitabı: Bizim Büyük Çaresizliğimiz	Beyza Gül Türkmen • 5
Ayın Dizisi: Loki	Hale Dikmen • 7
Ayın Filmi: Yüzüklerin Efendisi	Mert Kaplan • 9
Mozaikten Ülkeler: Etiyopya	Eren Berk Karabulut • 12
Countries from Mozaik: Ethiopia	Eren Berk Karabulut • 18
Tankların Tarihsel Gelişimi	Eren Berk Karabulut • 24
SBB: Derece Yapacak Vatandaş	Elif Ersoy & Sermin Aydemir • 28
Müzikte Yeniden Kayıt	Dilasu Pala & Nur Gül • 29
Dijitalleşen Dünyada Para	Hüseyin Kayacan • 31
Hocalara Gittik: Sibel Savcı	Melahat Tuğral • 34
Türkiye'nin Televizyon Macerası	Reyyan Nur Yassıkaya • 38

SANATSAL/EDEBİ

4 Küçük Ressam (Bölüm 2)	Nilsu Bahşi • 39
Geçmişin Unutulan İzleri	Melahat Tuğral • 43

BİLİMSEL

Bach Çiçekleri	Halil Kanyurt • 45
Spekülatif Evrim 3	Nail Enes Kaderli • 47
Kişilik Fonksiyonları	Sermin Aydemir • 52
F=ma	8888 • 56
Historical Development of Tanks	Eren Berk Karabulut • 57

SOSYAL • SOSYAL • SOSYAL • SOSYAL •

FORMULA 1'İN DRAMATİK HALİ

Formula 1, ilk sezonu olan 1950'den beri birçok dramatik olaya sebep olmuştur. Günümüzde bu dramatik olayların etkisi hala daha devam eder ve günümüz F1 pilotları bu olaylardan ders çıkarır. Dolayısıyla bu olayların bu sporda yeri bir hayli büyüktür. Şimdi hep birlikte bu olayların birkaç örneğini inceleyelim.

Jochen Rindt-1970

- Avusturyalı Jochen Rindt, 1970'de F1 Dünya Şampiyonu olmuştur. Peki, ya bu şampiyonluk onun için neden dramatik? Kendisi şampiyon olduğu sırada hayatta değildi. Rindt, 1970 sezonuna çok iyi bir şekilde başlamıştır ve çoğu yarışı kazanmıştır. Eşi onun F1'de yarışmasını tehlikeli buluyordur ve bu yüzden Rindt eşine, "Şampiyon olduktan sonra yarışmayı bırakacağım." diyerek söz vermiştir. İtalya yarışının antrenmanlarında Rindt büyük bir kaza yaparak hayatını kaybetti. Yapılan incelemeler sonrası kazanın fren arızası nedeniyle olduğu öğrenilmişti. Rindt o sezon araç sorunları ile şanssızlıklar yaşarken son yaşadığı sorun, onun hayatına mal olmuştu. 1970 sezonu onun ölümünden sonra devam etti.
- 4 yarış kalmıştı ve Rindt o kadar büyük bir farkla liderdi ki hiçbir pilot 4 yarışta o farkı kapatamadı ve Rindt o sene şampiyon oldu. Kendisi hayatını kaybettikten sonra şampiyon olan F1'deki tek pilot konumunda bulunmaktadır.

1976 Sezonu

- Şimdi ise günümüzde en çok konuşulan sezonlardan birine geliyoruz. 1976 sezonu birçok dramatik olaya sahne olmuştur ve "Rush" isimli bir filme konu bile olmuştur. Niki Lauda, ezeli rakibi James Hunt'ın önünde sezona çok iyi bir şekilde başlamıştır. James Hunt'ın takımı McLaren, bu sezonda bir sürü sorun yaşarken Lauda bu süreci iyi değerlendirmiştir. Günümüzde dünyanın en tehlikeli pistlerinden biri olarak görülen Almanya Nordschleife pistinde Niki Lauda büyük bir kaza yapmıştır ve uzun süre alevlerin içinde kalmıştır.
- Lauda, kazada kalıcı yanıklar ve akciğer hasarları almıştır. Lauda 2 yarışı kaçırmıştır ve doktorların karşı çıkmasına rağmen 2 yarış kaçırp F1'e devam etmiştir. İlk yarış olan İtalya'da sürpriz bir şekilde 4. olmuştur ve şampiyon olabileceğini herkese göstermiştir. Sıradaki 2 yarışı rakibi Hunt kazanmıştır ve sıra son yarışa gelmiştir. Japonya yarışında her şey Lauda'nın şampiyon olacağını gösteriyordu ancak kötü hava şartlarından dolayı Lauda hayatının bir şampiyonluktan daha önemli olduğunu söyleyerek yarıştan çekilmiştir ve Hunt yarışta 3. olarak 1 puan farkla şampiyon olmuştur.

Japonya Yarışı-1989

• Dünyaca ünlü pilotlar Alain Prost ve Ayrton Senna, 1989'da muazzam bir şampiyonluk yarışı veriyorlardı. Üstelik bu iki isim, o sene McLaren'da takım arkadaşı konumundaydı. Sıra Japonya yarışına geldiğinde Prost şampiyonada öndeydi ve yarışa 1. sırada başlayacak olan Senna'nın pozisyonunu koruyarak Prost'un önünde bitirmesi gerekiyordu. Ancak işler öyle gitmedi; yarışın başlangıcında Prost, Senna'yı geçti ve farkı açmaya başladı. Yarışın sonlarına doğru Senna pes etmedi ve Prost ile olan farkı kapattı. Birbirlerine çok yaklaştılar ve Senna bir atak denedi. İkili bu sırada birbirlerine çarptılar ve iki aracın da motoru durdu.

• Senna, pist görevlilerinin yardımıyla yarışa tekrar dönmüştü ancak Prost yarış dışı kalmıştı. Senna'nın şampiyonluk savaşında kalması için en önemli fırsatlarından biri bu sayede oluşmuştu. Senna bu yarışı kazandı. Ancak tecrübeli pilot 2 tane kuralı çiğnemişti. Yarışa pist görevlilerinin yardımıyla dönmesi yasaktı ve ayrıca bir tane virajı kesmişti. Virajı kesme suçundan dolayı yarıştan diskalifiye edildi ve galibiyet Alessandro Nannini'ye gitti. Prost 1989 senesinde şampiyon oldu.

1994 San Marino/Imola Yarışı

- 1994 Imola yarışı, tüm F1 fanları tarafından "F1 tarihinin en kötü yarış haftası" olarak değerlendirilir. Bu yarışta 2 pilot hayatını kaybetmiş, 1 pilot ölümden dönmüştü. Hayatını kaybedenlerden biri 3 kez dünya şampiyonu olan Ayrton Senna'ydı. Kendisi günümüzde tarihin en iyi 3 F1 pilotu arasında görülür ve birçok insana göre tarihin en iyi F1 pilotudur. Imola yarışının cuma günü olan antrenman turlarında Rubens Barrichello çok büyük bir kaza yaptı ve aracı defalarca takla attı.
- Kendisi mucizevi bir şekilde bu kazadan kurtuldu, burnunda ve kolunda ise kırıklar vardı. Cumartesi günü ise sıralama turlarında ölümcül bir kaza gerçekleşti ve Roland Ratzenberger hayatını kaybetti. Ayrton Senna, bu 2 kazanın ardından telaşlanmıştı ve ağlamıştı. Yakın çevresi kendisini yarışmaması için ikna etmeye çalıştı ancak Senna yarışmasının çok önemli olduğunu belirtti ve pazar günü olan yarışa katıldı. Yarışta Senna lider giderken Tamburello virajında çok yüksek bir süratle duvara çarptı ve hayatını kaybetti. Büyük pilot günümüzde hala daha anılmaktadır. 1994 sezonunun kalanında ise bir başka efsane pilot Michael Schumacher şampiyon olmuştur ve kariyerinde yer alan 7 F1 şampiyonluğunun birincisini o yıl kazanmıştır.

Brezilya Yarışı-2008

- 2008 sezonunda son yarışa gelinmişti ve Felipe Massa ile Lewis Hamilton arasında büyük bir şampiyonluk yarışı vardı. Yağmurlu yarışta Felipe Massa lider olarak gidiyordu ve yarış da birinci sırada tamamlamıştı. Lewis Hamilton o sırada altıncıydı ve bu Felipe Massa'nın şampiyon olduğu anlamına geliyordu. Hamilton son turundaydı ve yarış henüz bitirmemişti. Massa'nın takımı Ferrari'de kutlamalar başlamıştı.
- Ancak Hamilton son viraja geldiğinde öndeki Timo Glock lastiklerini kontrol edemiyordu ve çok yavaşlamıştı, Hamilton son turun son virajında Glock'u geçti ve böylece Massa'nın 1 puan önünde şampiyon oldu. Felipe Massa kendi evinde şampiyon olduğunu sandığı sırada şampiyonluğu kaybetti ve Hamilton ise 7 şampiyonluğunun ilkinin 2008'de kazanmış oldu

Abu Dabi Yarışı-2010

- 2010 sezonunda 4 isim arasında kıyasıya bir şampiyonluk yarışı vardı. Red Bull pilotları Sebastian Vettel ve Mark Webber, Ferrari pilotu Fernando Alonso ve McLaren pilotu Lewis Hamilton şampiyonluk için savaşıyorlardı. Son yarışa gelinmişti ve şampiyonluğun favorisi Fernando Alonso olarak görülüyordu, Alonso olamazsa da Webber favori olarak görülüyordu ve Red Bull'da öncelik Webber'deydi.

- Alonso ve Webber erken pit yaptılar ve böylece diğer araçların arkasına düştüler. Alonso'nun şampiyon olması için 4. olması yeterliydi ve pilot Vitaly Petrov'un arkasında 6. sıradaydı. Herkes Alonso'nun Petrov'u rahatça geçeceğini düşünüyordu ama öyle olmadı. Petrov yarış boyu Alonso'yu savundu ve Sebastian Vettel yarışı 1. sırada tamamlarken Alonso 6. olmuştu. Bu, genç pilot Vettel'in şampiyon olduğu anlamına geliyordu. Sebastian Vettel 4 şampiyonluğunun ilkinin 2010'da kazanmıştır ve kendisi hala daha F1 tarihinin en genç şampiyonu unvanına sahiptir. (23 yaş)

Almanya Yarışı-2018

- 2018'de Mercedes pilotu Lewis Hamilton ile Ferrari pilotu Sebastian Vettel arasında büyük bir şampiyonluk savaşı vardı. İki pilot da o dönem 4 kez şampiyon olmuş isimlerdi ve 5. şampiyonluk için savaşıyorlardı. Almanya'ya gelmeden önce Vettel şampiyonada Hamilton'ın önündeydi. Almanya sıralama turlarının 2. seansında Hamilton hata yapmıştı ve araçta hidrolik bir sorun olmasına sebebiyet vermişti bu yüzden 14. olmuştu. Vettel ise muazzam bir turla 1. sırayı almıştı. Yarışa Vettel 1., Hamilton ise 14. başlamıştı. Yarışın yarısı geçilmişti ve Vettel her turu lider olarak kapatarak birinciliğini korurken Hamilton ise beşinciydi.

- Yağmur başlamıştı ve pilotlar zorlanmaya başladı. Vettel ise pistin ıslaklığından dolayı viraj girişinde aracın kontrolünü kaybetti ve pist dışına çıkarak bariyerlere çarptı. Vettel için bu olay yarışın sonuydu ve ayrıca şampiyonada büyük bir darbeydi. Hamilton ise harika bir strateji ile yarışı 1. tamamladı. Bu olaydan sonra Vettel motivasyonunu kaybetti ve Hamilton 2018 şampiyonu oldu.

Yazar:Altay Temel

Deniz Kenarında Keşif

Deniz Kenarında Keşif, romantizm akımı içinde önemli bir yere sahip olduğu gibi, küçük yaşta pek çok aile üyesini kaybeden yazar için melankolik bakış açısına sahip yazarın en çok bilinen eseridir.

Caspar David Friedrich 1808 ve 1810 yılları arasında Dresden'de çizildi. Sergilenmesi çizilmesi kadar uzun sürmeyip 1810'da Berlin Akademisi'nde sergilenmeye başladı.

Serginin ardından Prusya kralı Frederick William III. Bu tabloyu ve aynı ressamın diğer tablosunu – Meşe Ormanında Manastır- satın aldı.

Bugün iki tablo da Berlin'deki Alte Nationalgalerie'de sergilenmektedir.

-Tozlu Lotus

AYIN KİTABI: BİZİM BÜYÜK ÇARESİZLİĞİMİZ

BEYZA GÜL TÜRKMEN

Bu yazıyı kitapta geçen Tindersticks'in Let's Pretend şarkısı eşliğinde yazdım, size önerim yazıyı bu şarkı eşliğinde okumanızdır.

"İki yakın arkadaşın aynı kadına âşık olması ve kahvaltıda peynirin üzerine reçel sürebilme iştahı."

Bariş Bıçakçı, hisleri çok güzel anlatabildiğini düşündüğüm bir yazar. Sıradan konuları ele alıyor ancak öyle bir anlatıyor ki kitabın sayfaları içinde kayboluyor insan. Örneğin bu kitap her yerde rastladığımız bir konuya sahip: iki adamın aynı kadına âşık olması. Bu konuyu işleyen birçok yapıyı tükettiğimizi ve tekrar aynı türden bir kitabı okumanın sıkıcı olacağını düşünebilirsiniz. Bu noktada yazarın anlatım gücü ve dili kullanma kabiliyeti kendini gösteriyor. Akıcı ve şiir gibi diliyle keyifli bir okuma sunuyor bizlere. Kitap boyunca başka kitaplara, filmlere, şarkılara atıfta bulunuyor. Sanki elinizden tutup başka eserlerle tanıştırıyor sizi.

Bizim Büyük Çaresizliğimiz, aynı kadına âşık olan iki adamı anlatmaktan çok lisede aynı kıza âşık olma hayalini kuran bu iki adamın dostluğunu anlatıyor. Kitap aslında Ender'in Çetin'e yazdığı uzunca bir mektup. Ender anlatıyor, biz dinliyoruz. Dostluklarının başladığı ortaokul anılarını, uzun yıllar ayrı kaldıktan sonra lise hayallerini gerçekleştirip aynı evde yaşamaya başlamalarını, hayatlarının Nihal geldiğinde nasıl değiştiğini...

Ender çevirmen, saatlerce odasında oturup kitaplar okuyarak geçiriyor hayatının büyük bir kısmını. Kimilerine yazmayı öğreten okumanın, kendisine yazmamayı öğrettiğini söylüyor. Çetin ise çok küçük yaşında anne babasını kaybetmiş, ağabeyinin gözetiminde yetişmiş birisi. Ender'e kıyasla daha deli dolu. Yıllar sonra aynı evde yaşamaya başlıyorlar. Tam yılların hayalini gerçekleştiriyoruz, keyfimize denecek yok diye düşündüklerinde evlerine birini daha almak zorunda kalıyorlar. Nihal, yakın arkadaşları Fikret'in kız kardeşi. Anne babalarını kazada kaybettikten sonra Fikret'in Amerika'da olması sebebiyle kalacak bir yeri yok. Fikret'in ricası üzerine Nihal'in üniversiteyi bitirene kadar evlerinde kalmasını kabul ediyorlar.

Başta Nihal'in varlığını yadırgasalar da bir süre sonra alışıyorlar. Nihal günlük hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline geliyor ve ardından asla karşılık alamayacaklarını bildikleri bir aşka yelken açıyorlar. Nihal ağabeyinin yanına tatile gittiğinde birbirlerine itiraf ediyorlar Nihal'e olan aşklarını, bu konuda hiçbir şey yapmayacaklarını ekleyerek.

Biri kel biri göbekli iki adamın geçmişe olan özlemini izliyoruz kitap boyunca. Eski yaşamlarına, alışkanlıklarına ulaşmaya çabalıyorlar biraz da. Galiba bu yüzden anılar konusu açıldığında susmak bilmiyorlar, eski hallerine geri dönmek istiyorlar. Büyümek istemeyişlerini kitaptaki şu cümlelerden de anlıyoruz:

"Bizim büyük çaresizliğimiz Nihal'e âşık olmamız değil, sesimizin dışarıdaki çocuk seslerinin arasında olmayışydı. Asıl çaresizlik buydu."

Kitap 2011 yılında Seyfi Teoman tarafından bir filme uyarlanmış. Baş rollerinde İlker Aksum, Fatih Al ve Güneş Sayın bulunan ve kitapla aynı ismi taşıyan bu film Cannes Festivali ve Berlin Film Festivalinde gösterime girmiş. Kitaptaki bilinç akışı şeklinde yazılmış cümleler bu filmdeki sessizliklere taşınmış sanki. O yüzden kitabı okumadan izlenirse çok şey kaçırılacağını düşünüyorum. Film adına "Kitaplar her zaman filmlerinden daha güzeldir." klişesine katılıyor ancak kitapta Ender ve Çetin'in yazıp bestelediklerinden bahsedilen o minik şarkıyı sesli bir biçimde duymanın, Ankara sokaklarını görmenin ve bir metnin görselleşmesini izlemenin oldukça keyifli olduğunu söylemeden geçmek istemiyorum.

AYIN DİZİSİ: LOKI

Marvel, 24 filmiyle harika bir sinematik evrene sahip. Son bir yılda Disney+ üzerinden dizilere de geçiş yapmış durumda. Şu ana dek “WandaVision”, “Falcon and the Winter Soldier” ve “Loki”yi seyrettik. Bu ayın dizisi olarak da 8.8 IMDB puanıyla 2021’in en yüksek puanlı dizi sıralamasında 2. olmayı başarmış Loki’yi seçtim.

d.

Loki, Marvel Sinematik Evreni’nde 3 Thor filminde ve 3 Avengers filminde gözükmişti. Hatta Endgame’deki zaman yolculuğu sırasında farklı bir zaman çizgisinden Loki’yi Tesseract’ı kaçıtırken izlemiştik. Bu da Loki’nin kendi başrolünde olduğu bir Disney+ dizisini kaçınılmaz kıldı. Loki, kadrosunda Tom Hiddleston, Owen Wilson ve Gugu Mbatha-Raw gibi ünlü oyuncuların yanı sıra Sophia Di Martino ve Wunmi Mosaku gibi aşina olmadığımız isimleri de barındırıyor. Yönetmen koltuğunda genellikle komedi işleri yapmış Kate Herron bulunuyor. Dizinin senaristliğini ise Rick and Morty, Heels gibi yapımları yazan Michael Waldron yaptı. Waldron aynı zamanda MCU’nun gelecek filmlerinden Doctor Strange in the Multiverse of Madness’ın da senaristi olmuş durumda. Dizide Loki’nin “glorious purpose” uğruna Tesseract’ı sonunda ele geçirebildiğini izliyoruz. Fakat hemen ardından kutsal zaman şeridini bozduğu gerekçesiyle zamanı korumayı kendilerine amaç edinmiş olan TVA çalışanları tarafından tutuklanan Loki, zamanın işleyişinin farklı olduğu bir mekâna götürülüyor. Burada gerçekleşen türlü olaylar sonucunda TVA ile iş birliği yapmaya itilen Loki, kendi varyantını yakalayıp Zaman Koruyucuları’na teslim etmekle görevlendiriliyor. Bu yazıda herhangi bir spoilerla diziyi izlemeye karar verebilecek kişilerin seyir zevkini bozmamak için detaya girmeyeceğim. Fakat belirtmem gerekir ki, bu diziyle beraber MCU’daki bazı olaylar zihnimizdeki önemini yitirirken, gerçekleşen birtakım şeyler ise son derece önem kazanmış durumda.

Değinmeden edemeyeceğimiz bir başka konu ise usta oyunculuklar. Tom Hiddleston'ın Fesatlık Tanrısı Loki'yi canlandırırken sunduğu performans kesinlikle takdir edilesi. Aynı zamanda Sophia Di Martino(Lady Loki) ile kimyaları tutmuş durumda. Aynı şekilde Owen Wilson (Mobius) ile ortak sahnelerde de onları heyecanla seyrettik. Dizi aynı zamanda 2. sezon onayı alan ilk MCU dizisi oldu. Önümüzdeki sezonda olayların ne yönde gelişeceği şu an için büyük bir merak konusu. Ayrıca Doctor Strange'in 2. filmi paralel evrenler konusunu işleyen Loki'nin devamı niteliğinde olacak. Biz hayranlar MCU Spiderman'ının 3. filmi olan No Way Home'un da paralel evrenler konusunu işleyerek diğer iki Spiderman'i ve Daredevil gibi MCU'da bulunmayan Marvel karakterlerini evrene taşımasını bekliyoruz. Tabi ki bunlar ilerleyen günlerde fragmanların çıkmasıyla netleşecek.

Önemli bir not düşeyim; Marvel Evrenini resmen baştan yaratacak olaylar silsilesi ve plot twistlerle dolu Loki'yi anlayabilmeniz için daha önceki MCU yapımlarını izlemeniz önem taşıyor. Bunun nedeni az önce de bahsettiğim gibi, MCU'nun büyük bir olayı yıllarca birbiriyle bağlantılı yapımlarla oluşturması. Şu an evrende Faz 4'ün içine girdik, ilerleyen aylarda izleyeceğimiz yeni filmler ve dizilerle de işler bir hayli karışacağı benziyor.

MCU Faz 4 Yapımları:

Yazar: Hale Dikmen

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ: KRALIN DÖNÜŞÜ

YÖNETMEN:

Peter Jackson

OYUNCULAR:

Elijah Wood, Viggo Mortensen, Ian McKellen, Orlando Bloom

IMDB:

8,9

Bu ayın filmi,Yüzüklerin Efendisi serisinin son filmi: Kralın Dönüşü.

Serinin ilk iki filminin başarısını devam ettirerek yolculuğu olabilecek en iyi şekilde noktılıyor. İlk iki filmin başarısını sürdürüyor olması, ilk filmlerin tutmasının ardından doğru yapılan şeyler korunarak çekilmiş bir film izlenimi bırakabilir. Çünkü seri olarak düşünülen filmlerde genellikle serinin ilk filminin başarısına göre devam filmleri hakkında karar alınır. Dizilerde de aynısını pilot bölüm üzerinden yaparlar. Ama Yüzüklerin Efendisi serisinde böyle bir durum yok. Serinin üç filmi de eş zamanlı olarak çekilmiş. Bu riskli tercihin sonunda elde üç vasat film de olabilirdi. Ama bunun yerine bol ödüllü ve eş zamanlı olarak çekilmesi sayesinde yaklaşık birer yıl gibi kısa aralarla vizyona girme imkânı bulan bir seri ortaya çıkmış.

İlk filmde yüzüğün ortaya çıkışını ve Yüzük Kardeşliği'nin toplanmasını, ikinci filmde yeni karakterler, yerler ve tehlikelerin de etkisiyle Orta Dünya'nın biraz daha derinine inilmesini ve son savaşa giden olay örgüsünü izliyoruz. Şimdi ise son film Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü'ne geliyoruz.

Serinin üçüncü ve son filminde Frodo ve Sam, **Tek Yüzük**'ü yok etmek için Mordor'a doğru adım adım ilerlemektedir. İnsan, elf ve cüce orduları ise Sauron'un kontrolündeki karanlık ordulara karşı son mücadelelerini vermek için toplanmışlardır. Orta Dünya'nın kaderi, Shire'dan gelen Hobbit'imizin yüzüğü yok etmesine bağlıdır. Tabi "Tek Yüzük" geçmişte olduğu gibi Frodo'yu da yüzüğe sahip olma hırsıyla çılgına çevirmezse...

"En İyi Film" ve "En İyi Yönetmen" başta olmak üzere birçok daldan Oscar heykelciğini alarak **Ben-Hur** ve **Titanic** ile birlikte 11 Oscar Ödülüne sahip üç filmden biridir. **IMDb Top 250** listesinde ise bir milyondan fazla kişinin puanlarıyla 7. sırada bulunmaktadır. Günümüz görsel efekt teknolojisinin daha gelişmiş imkanlarına sahip olunmasa da kullanılan yaratıcı teknikler sayesinde daha gerçekçi bir işe imza atılmış. Gerek binalar gerek yaratıklar konusunda verdikleri fazla emek, filmi izlerken kendini hissettiriyor. Minimum imkânın maksimum yaratıcılığa neden olduğu örneklerden biri gerçekten. Yönetmen Peter Jackson'ın küçükken Tolkien'in kitaplarını okumuş ve ileride bunları uyarlamayı kafasına koymuş olmasının da bu işte etkisi var. **Kralın Dönüşü** geniş hayran kitlesinin tekrar tekrar izlemekten sıkılmayacağı, izleyerek nostalji yapabileceği bir yapım olma özelliğini de kaybetmeyecek gibi gözüküyor.

DEUX EX MACHINA

Bu ayın filminde de kendisine rastlayacağımız bir terim:

Deus Ex Machina. Peki ne anlama gelir bu terim?

Senaryoda bir durum içinden çıkılması zor bir noktaya geldiğinde durumu çözecek bir kişinin, bir nesnenin ya da bir gücün ortaya çıkmasına verilen gayet havalı bir isim. Latince olan bu terim "Makineden Tanrı" anlamına geliyor.

Kökeni ise Antik Yunan'a dayanıyor. Antik Yunan tragedyalarında gidişat çıkılmaz bir noktaya gelindiğinde tragedyaya dahil edilen bir tanrı durumu çözermiş. Bu tanrıyı canlandıran oyuncunun ise bir çeşit makina yardımıyla havadan sahneye doğru sarkıtılması nedeniyle makineden tanrı ismiyle anılan bir terim haline gelmiş. Günümüz film ve dizilerinde ise varlığını hala sürdürmekte. Kralın Dönüşü'nde de olduğu gibi. Gondor'daki son savaş sırasında beklenmeyen bir anda savaş meydanına uçarak gelen kartallar savaşı kahramanlarımız lehine hızlı bir şekilde çevirir. Burada kartallar savaş durumuna müdahale eden olağanüstü güç olarak deus ex machinanın meşhur örneklerinden biridir.

Daha iyi anlamak için birkaç örneğine daha bakabiliriz.

DİĞER FİLM VE DİZİLERDEKİ ÖRNEKLERİ

SPOILER!!

Matrix Reloaded: Neo'nun beklenilmedik bir şekilde kendilerini yok etmeye gelen makineleri Matrix'in içindeymiş gibi gerçek dünyada (farklı teoriler var) durdurması.

Jurassic Park: T-Rex'in aniden belirip insanları raptor'lardan kurtarması.

Avengers Infinity War: Wakanda'da savunma çökmek üzereyken birden Thor'un oraya inerek savaşa katılması.

Lucifer: 5.sezon 2.bölümde Lucifer, Michael, Amenadiel ve Mazikeen arasındaki kavga sırasında Tanrı'nın yeryüzüne inmesi.

KAYNAKÇA:

<https://youtu.be/hs41pL5LaTI>

<https://youtu.be/iviZR85VMcU>

<https://youtu.be/KP7u2o8RIAc>

<https://www.beyazperde.com/filmler/film-39187/>

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://m.imdb.com/title/tt0167260/&ved=2ahUKEwjvliY9qHyAhV3_7sIHSCuASMqjhh6BAgFEAI&usg=AOvVaw0JQR8hsXW0XQpaPhI4-J6B

https://en.wikipedia.org/wiki/Deus_ex_machina?wprov=sfla1

<https://www.iyikigormusum.com/deus-ex-machina-nedir>

yazar:
Mert Kaplan

T

MOZAİK'TEN ÜLKELER:

ETİYOPYA

Afrika'nın ve Afrika kültürünün en önemli ülkelerinden birisi olan Etiyopya'ya göz atalım. Bazen ismini Habeşistan olarak da duyduğumuz bu ülkenin 6 komşusu var ve deniz sınırı yok. Nüfusu 112 milyon ve yüzölçümü 1.104.000 km². Yaklaşık olarak Türkiye'nin 1,4 katı. Peki Etiyopya'yı özel kılan ne?

ETİYOPYA'DA DOĞAL YAŞAM

Etiyopya ekvatorial iklim altında yıl boyu sıcak bir iklim olsa da başkent şehri Addis Ababa'nın 2355 m rakımıyla Dünyanın en yüksek 5. başkenti olması sebebiyle sıcaklardan kaçmak mümkün.

(Denizli'de şu an 41 dereceyken Addis Ababa'da hava sıcaklığı 19 dereceymiş, vay be!)

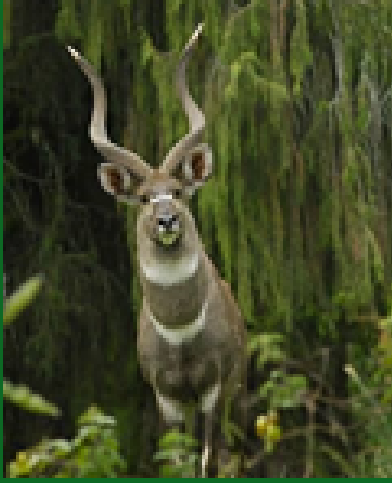
Sadece Addis Ababa değil, Etiyopya'nın birçok bölgesi Afrika'nın en yüksek yerlerine ev sahipliği yapıyor. Genelde kuzey ve merkez taraflarında toplanmış olan bu dağlar Afrika'da yükseltileri çok daha fazla olan dağlar olsa da kapladıkları geniş alan sebebiyle Afrika'nın çatısı olarak da nitelendiriliyor. Bu dağlık alanın en yüksek dağı ise 4.550 metrelik boyuyla heybetli Ras Dashen dağı.

Ekvatorial iklimin kurak bölgelerinden biri olsa dahi Etiyopya tarihi boyunca insanların yaşadığı, Afrika'nın diğer bölgelerine nazaran daha çok tercih edilen ve çok nüfuslu bir bölge olmuştur. Bunun sebebiyse sayısız dallanmalar yapan 9 büyük nehre sahip olması. Nil Nehri'nin suyunun %80'ini taşıyan Mavi Nil, 760 km'lik kabilelerin can kaynağı Omo Nehri, 2000m derinliği aşan Afrika'nın en büyük kanyonuyla Tekezé Nehri bunların arasında.

Etiyopya bu doğal avantajlarıyla elbette yalnızca insanlara değil, eşsiz hayvan dostlarımıza da ev sahipliği yapıyor. Dünyada sayısı en az kalmış (500 adet) etobur olan Etiyopya Kurdu ve yine 500 adet kalmış Walia İbexi yalnızca Etiyopya'da yaşıyor. Nesilleri tehlikede olsa da sayıları günümüzde artış gösteriyor. Bunların yanı sıra yalnızca Etiyopya'da yaşayan birçok hayvan var.

Etioyopya Kurdu

Dağ Nyalası

Walia İbexi

Bale Dağı Vervet Maymunu

Kara yeleli aslan

Kara Kabilesi

Nyangatom Kabilesi

Mursi Kabilesi

Bodi Kabilesi

ETİYOPYA VE KAHVE

Biz Türkler için çay ne anlama geliyorsa Etiyopyalılar için de kahve o anlama geliyor. Dünya'nın yedinci, Afrika'nın ise birinci kahve üreticisi olan Etiyopyalılar için kahve hem vazgeçilmez bir içecek hem de büyük bir gelir kaynağı. Öyle ki Etiyopya'nın ihracat payının %60'ına yakını kahve oluşturuyor.

Kahve, kahve bitkisinin anavatanı olan Etiyopya'nın Kaffa ilinden geliyor. Rivayete göre kahvenin uyarıcı etkisi bir çobanın keçilerini otlattıktan sonra geceleyin kahve bitkisinden yiyen keçilerinin uyumamasını fark etmesiyle bulunmuş. Başka bir rivayetse kahve bitkisinden beslenen kuşların hareketliliği sonucu merak edilip bitkiden tüketilmesi sonucu aynı etkisinin insanda görülmesi. Birçok rivayet olsa da biz konumuza dönelim, daha sonra Somalili tüccarlar tarafından Arap yarımadasına geçen kahve bitkileri kimisine göre ilk defa Arabistan'da kimisine göreyse ilk defa Etiyopya'da bugün bildiğimiz sıvı hale getirilmiş. Arabistan'dan Osmanlı'ya, oradan da Avrupa'ya geçen kahve ise kısa sürede yayılıp sıkça tüketilen bir içecek olmuş.

ETİYOPYA VE BAĞIMSIZLIK

Afrika'daki 54 ülke arasından batılı devletlerin sömürgeleştiremediği yalnızca 2 ülke var: Liberya ve Etiyopya. Liberya 1822 yılında Amerika'dan göç eden kölelerin oluşturduğu bir devletken Etiyopya'nın Afrika tarihi boyunca varolan en köklü devletlerden biri olması sebebiyle bağımsızlık mücadelesi yalnızca Etiyopya için değil, tüm Afrika ulusları için bir güç kaynağı, bir ekol haline gelmiştir. Modern Etiyopya'nın kurulmasında en kritik basamaklardan biri olan İtalya ile ilişkiler, ilk defa 15 Ekim 1869'da İtalya'nın günümüz Eritresi'nde bulunan bir bölgeyi satın almasıyla başladı. Elbette bu ufak toprak parçası doyumdan çok açlığa sebep oldu ve kısa sürede İtalya birçok bölgeyi para ve silah karşılığı satın alıp koloni haline getirdi. Topraklarının satılmasına kızan Etiyopya halkı ve kolonisini korumak isteyen İtalya Hükümeti'nin etkileriyle kısa sürede iki taraf da ordusunu kurdu ve savaşımaya hazırlandı. 1887-1889 yılları arasında ilk İtalyan-Etiyopya savaşları yaşandı. İtalya hükümetinin yüksek para desteğine karşın Alula Enigna önderliğindeki ordular İtalyan birliklerinin üzerinde büyük zaferler elde etti. Çatışmalar neticesinde Etiyopya üstünlük sağladı ve İtalyanları satın aldıkları topraklardan başarıyla püskürttü. Savaş sırasında komutanlık da yapan imparator IV. Yohanness savaşta can verdi ve yerine geçen oğluyla İtalya, Wuchale Antlaşmasını imzaladı. İki taraf da birbirini tanıdı ve bir sınırdan karar kılındı, ileride dil farklılıkları yüzünden tarihte zor bulunan bir olaya sebebiyet veren bu anlaşmaya geçmeden önce haydi Etiyopya'nın dilinden konuşalım.

ETİYOPYA'NIN DİLİ, AMHARCA

Etiyopya'nın eyaletleri dolayısıyla Amharca, Oromo ve Tigrinya adlı 3 yerel dili olsa da hem Etiyopya'da hem de Dünya'da en çok konuşulana olan Amharca üzerinde duracağız.

Amharca soldan sağa yazılan, Ge'ez adlı kendi alfabetine sahip olan Dünya çapında da 60 milyona yakın konuşanıya Arapçadan sonra en çok konuşulan Sami dili. Etiyopya'da da hem ticaretin hem askeriye'nin dili olan bu dil başka hiçbir ülkenin ana dilleri arasında yer almıyor. Kimsenin bilmemesi sonucu diplomaside ilginç bir olaya zemin hazırlayan bu dil ise şuna benziyor:

ሰላም(selami) – Merhaba

እትዮጵያ እና ቱርክ(itiyopiya ina turiki) – Etiyopya ve Türkiye

Wuchale Antlaşmasından ülkesini koruyup Adwa Muharebesinde de öncülük eden IV. Yohannes'in oğlu İmparator II. Menelik (1844-1913)

WUCHALE ANTLAŞMASI

İsmi Etiyopya'da imzalandığı şehirden alan Wuchale Antlaşması, savaşa son verip iki taraf arasında ticaret ve dostluğu pekiştirmek amacıyla imzalandı. 20 maddeden oluşan bu anlaşmanın Amharca ve İtalyanca olmak üzere 2 metni vardı. Amharca bilen İtalyanlar olmadığından dolayı çeviriyi İtalyanca bilen Etiyopyalılar üstlendi.

Antlaşmanın maddeleri; Etiyopya ve İtalyan bölgelerinin birbirini tanıması, sınırlarda asker bulundurulmaması, birbirinin bölgelerinden ticaret yaparken pay ödenmesi, suçların işlendiği bölgede değerlendireceği vb. maddelerdi. Gayet normal gözüken bu antlaşmayı tarihte bu kadar ünlü yapan şey 17. maddesiydi.

Madde 17, İtalyanca: Etiyopya diğer ülkelerle yapacağı bütün ticari faaliyetlerde İtalya'nın onayını almak zorundadır.

Bu madde İtalya'ya Etiyopya'nın ticareti üstünde tam otorite sağlayarak Etiyopya'yı İtalya'nın kukla devletine dönüştürmeyi amaçlıyordu. Etiyopya'nın bağımsızlığına tamamen aykırı bir madde, Amharcasına da bakalım.

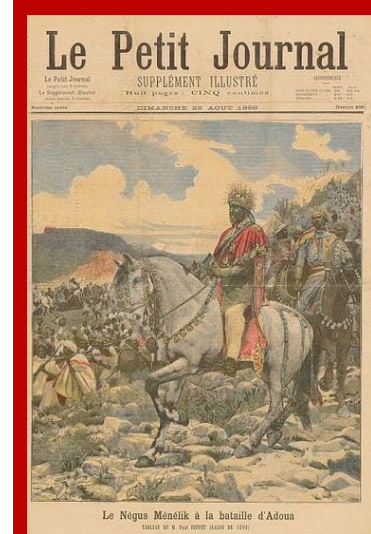
Madde 17, Amharca: Etiyopya isterse dış ticaretinde İtalya'ya danışabilir.

Kasıtlı olarak mı böyle çevrilmiştir yoksa çeviri hatası mıdır bilinmez ama bir "isterse" sözcüğü ile Etiyopya İtalya'nın kuklası olmaktan kurtuldu.

Wuchale Antlaşmasının imzalanmasından sonra İtalya, Eritre'de toprağı bulunan Osmanlı Devleti haricindeki Avrupalı devletlere Etiyopya'nın kendi kukla devleti olduğunu ve Etiyopya ile diplomatik ilişkilere giremeyeceklerini duyurdu. Avrupalı devletler, Etiyopya'nın kukla devlet olduğunu tanıdı ve bu imparator II. Menelik'in kulağına gitti. İtalya'nın korumasını reddeden Menelik, Amharca antlaşmayı öne sürdü ve çıkan tartışmalar sonucunda II. Menelik tarafından antlaşma feshedildi, yeni bir savaş vakti geldi çattı.

Adwa Muharebesi

Etiyopya'yı diplomasiyle sömürgeleştiremeyeceklerini anlayan İtalya, Wuchale Antlaşmasının feshedilmesinden sonra derhal bir ordu hazırlayıp Etiyopya'ya karşı taarruza geçti. Adwa şehri yakınlarında Etiyopyalı birliklere karşı ağır bir mağlubiyet yaşayan İtalyan ordusu sayısız cephane, mühimmat ve esir bırakarak kaçtı. İtalya'nın Etiyopya'ya kaybetmesi Afrika'ya güç, Avrupa'ya ise alay konusu oldu. İtalyan başbakanı Francesco Crispi istifa etti. İtalya askerlerini geri çekti ve ismini Etiyopya'nın başkentinden alan "Addis Ababa Antlaşması" imzalandı. İtalya savaş tazminatı ödedi, İtalyan esirler salındı, İtalya Etiyopya topraklarının bir kısmını geri verdi ve Etiyopya'nın bağımsızlığını tanıdı.

Le Petit Journal'in 28 Ağustos 1898 sayısının kapağında Adwa muharebesi komuta eden İmparator II. Menelik vardı.

Etiyopya'nın bağımsızlık uğruna kazandığı bu zafer, her yıl Etiyopya'da 1-2 Martta Adwa Bayramı olarak kutlanıyor. Daha büyük pencereden bakacak olursak Etiyopya, Afrika ülkelerinin Batı'nın maden ocağı, köle pazarı olmadığını; Afrika ülkelerinin de Batı devletlerine karşı zaferler elde edip bağımsızlıklarını koruyabileceğini dünyaya gösterdi. Adwa da tüm Afrika için tarihin yazıldığı önemli bir yer haline geldi.

Musollini'nin başa geçmesiyle İtalya bu sefer tanklar, kimyasal silahlar ve uçaklar gibi üstün teknolojiyle Etiyopya'ya saldırdı. Milletler Cemiyeti'nin yetersiz müdahalesi sonucu Etiyopya'da 377 bin askerin yanı sıra 382 bin sivil de katledildi. İtalya'nın Etiyopya'da İtalyan Etiyopyası adlı bir kukla devlet kurmasıyla sonuçlansa da ülkeden sürülen modern Etiyopya'nın kurucularından Haile Selassie'nin yurt dışında diğer ülkelerin önde gelenleriyle konuşup diplomatik yöntemlerle yardım istemesinin de etkisiyle İngiliz orduları tarafından İtalya, Etiyopya'dan atıldı.

“ Haile Selassie her şeyin ötesinde çağdaş olmayan Etiyopya'yı çağdaşlık ve hristiyanlığın yoluna çıkararak halkın sempatisini kazanmıştır. ”

“İmparator Haile Selassie'nin adı 1935 yılında İtalya dışındaki tüm tiyatrolar tarafından takdir görmüş ve alkışlanmıştır. Amerikan kelime hazinesine bile “Öyleyse ben de Haile Selassieyim!” sözü eklenmiştir.”

-Time Dergisi, 1936/01/06

Etiyopya'yı modern ülkeler seviyesine getirme yolunda çabalarıyla Time Dergisine 1930 ve 1936'da 2 kez kapak olan ve yılın adamı seçilen İmparator Haile Selassie. (1892-1975)

ETİYOPYA, PANAFRİKA VE RASTAFARİ/RASTALAR

Panafrikanizm, Afrika ülkelerinin sömürgeleşmesi ve Afrikalıların köleleştirilmesine karşı Afrikalıların sadece aynı tarihi değil aynı kaderi de paylaştıklarını söyleyen, dünyanın neresinde olursa olsun Afrikalıları kültürel bir birlikteliğe davet eden düşünce. Gerek M.Ö. 10. Yüzyıla varan tarihiyle köklü bir Afrika Medeniyeti

olmasıyla gerek bağımsızlığını kazanmasıyla Afrika devletlerinin gücünü simgeleyen Etiyopya'nın bayrağından alınan renkler, yeşil sarı ve kırmızı (Afrikalı insanları temsilen de siyah)

Panafrikanizmin simgesi oldu. Daha sonradan bağımsızlığını kazanan Afrika ülkeleri de bu renkleri bayraklarında kullandı. Panafrikanizmin taşıyıcısı 55 ülkeden meydana gelen Afrika Birliği de ilk defa Haile Selassie öncülüğünde 32 ülkenin lideriyle Etiyopya, Addis Ababa'da kuruldu.

Haile Selassie ve ABD'nin 35. başkanı John Fitzgerald Kennedy.

Rastafari inancı, ismini Haile Selassie'nin gerçek adı Tafari Makonnen'den ve Etiyopya'da bir unvan olan "ras"tan almaktadır. Tüm Avrupa'yı gezip dış ilişkileri geliştirmesiyle, Etiyopya'nın ilk üniversitesini açmasıyla, Etiyopya'yı Milletler Cemiyeti'ne sokmasıyla tüm dünyanın takdirini kazanan Haile Selassie Jamaika'da da büyük yankı uyandırdı ve siyahi insanların koruyucusu ve yüceltisi olarak görüldü. "Rasta saçlarıyla" ve

Panafrikanizmi temsil eden renkler bulunduran bayraklar.

Panafrikanizm renkleriyle gözümüze çarpan rastalar Haile Selassie'yi bir çeşit peygamber hatta 2. İsa olarak nitelendirdiler. Haile Selassie'nin tahta çıkışı ve Jamaika'yı ilk ziyaret edişi de rastalar tarafından bayram olarak kutlanmakta.

En ikonik rastalardan biri, Bob Marley.

Yazımı okuduğunuz için teşekkür ederim,
bir dahaki sayıda farklı bir ülkede görüşmek
üzere :)

Eren Berk Karabulut

COUNTRIES FROM MOZAIK:

ETHIOPIA

Let's take a look at Ethiopia, one of the most important countries of Africa and African culture. This country which we sometimes hear as Abyssinia is landlocked and has 6 neighboring countries. It has a population of 112 million and a total area of 1.104.000 km², which roughly makes 1,4 times Turkey, but why Ethiopia is such a special country? Let's take a look.

GEOGRAPHY AND WILDLIFE OF ETHIOPIA

Despite Ethiopia falling under tropical climate areas, it is possible to escape the unforgiving heat as Addis Ababa is the world's 5th highest capital city, with an altitude of 2.355 meters. (It's 41°C in Denizli and 19°C in Addis Ababa at the time I'm writing this, wow. Altitude sure matters a lot.)

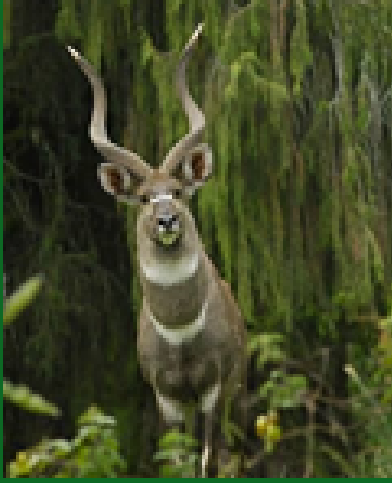
But it's not only exclusive to Addis Ababa, Ethiopia encompasses many high areas. Mostly located near northern and central areas, Ethiopia's mountains are sometimes called "The Roof of Africa." Although there are much higher places in Africa, Ethiopia's mountainous areas spreads widely deserving the name. The biggest mountain is the magnificent Ras Dashen with an altitude of 4.550 meters.

Although being another dry country of Africa, throughout history Ethiopia has always been a favored and well-populated country compared to other African countries. The reason for this is Ethiopia's 9 main rivers with countless distributaries. True Blue Nile which carries 80% of Nile's water volume, the Omo River, stretching over 760 kilometers and a life source for many tribes, the Tekeze River, creating Africa's deepest canyon with a depth of 2000 meters are some of the main rivers of Ethiopia. It is possible to come across isolated tribes near River Omo, which have been preserving their customs, languages, and ways for many years. These tribes are mostly scattered around Omo River's vicinity which they have been using for many centuries. These tribes earn their livings with hunting, farming and tourism. Of course it isn't only people who benefit from these natural privileges. Ethiopia is also a home for many peerless animals including the most endangered carnivore, (500 left) the Ethiopian wolf and another critically endangered herbivore the Walia Ibex (500 left). Despite being endangered, these animals have been increasing in numbers recently. Aside from the endangered, there are many animals that only live in Ethiopia.

d.

Ethiopian Wolf

Mountain Nyala

Walia Ibex

Bale Vervet

Black maned lion

Kara Tribe

Nyangatom Tribe

Mursi Tribe

Bodi Tribe

ETHIOPIA AND COFFEE

For Ethiopians, coffee means what tea means to us Turks. As they're the 7th biggest coffee producer in the world and the biggest of Africa, coffee is both an irreplaceable drink and a great source of income. In fact, about 60% of Ethiopia's export share is coffee.

The word coffee derives from the Kaffa Province of Ethiopia which is also the home of the coffee plant. Legends say that the stimulating effect of coffee was found by a shepherd who noticed their goats were struggling to sleep after eating from the coffee plant. Another legend says that people took notice of the abnormality in coffee bean eating birds, after consuming the coffee beans to test, the people felt invigorated as well. Despite there being much more legends and rumors, let's get back to our subject. The coffee plant was later brought to the Arabian Peninsula by Somali merchants. It's uncertain whether Ethiopians or Arabs turned coffee beans into coffee first. Nevertheless, coffee was later brought to Ottoman Empire then spread to Europe becoming one of the most popular drinks of all time.

ETHIOPIA AND INDEPENDENCE

There are only 2 countries that weren't colonized by western countries: Liberia and Ethiopia. Because Liberia is a country that was formed in 1822 by slaves who immigrated from America and Ethiopia being one of the oldest countries with a profound history and being formed by Africans Ethiopia's war of independence has been a role model, a source of power for African countries.

One of the most critical steps for the modernization of Ethiopia, relations with Italy first started on the 15th of October, 1869 by Italy buying a bit of Ethiopia's territory located in today's Eritrea. This has caused more hunger than satisfaction causing Italy to buy more and more from Ethiopia's territory for money and weapons. Ethiopians were enraged against their country being colonized, as they wanted to reclaim their territory and the Italian Government wanting to retain and expand their colony both sides formed their armies and war has begun.

The first Italy-Ethiopia wars have occurred in 1887-1889, against the Italian government's support troops led by Alula Enigna earned crushing victories against Italy. After several battles, Ethiopia managed to prevail and successfully drove back Italian armies back to the areas they colonized. Ethiopia's emperor Yohannes IV lost his life while commanding armies in war hence his son Menelik II was coronated. Menelik II signed the treaty of Wuchale with Italy and both sides recognized themselves.

Let's talk about Ethiopia's language before this treaty which has caused quite an interesting event in history due to lingual differences.

ETHIOPIA'S LANGUAGE, AMHARIC

Despite Ethiopia having 3 different languages due to its states namely: Amharic, Oromo, and Tigrinya; we'll be focusing on Amharic the one with the most speakers both worldwide and in Ethiopia. Amharic is written left to right, has its own alphabet called Ge'ez, and with about 60 million speakers worldwide, the 2nd most spoken Semitic language in the world right after Arabic. It's both the main language of military and trading in Ethiopia but not considered as a main language in any other country. Because there were almost no foreign Amharic speakers in the past, Amharic has caused a conflict in Italy-Ethiopia relation., The language itself looks like this:

ሰላም(selami) – Hello

ኢትዮጵያ እና ቱርክ(ityopiya ina turiki) – Ethiopia and Turkey

Menelik II, the Emperor who also commanded the armies after the treaty of Wuchale (1844-1913)

TREATY OF WUCHALE

Taking its name from the city it was signed, the Wuchale Treaty was signed to commemorate peace, friendship, and trading between two sides. The treaty was made up of 20 articles and it had a script in both Italian and Amharic. Because there weren't any Italians who knew Amharic, the Amharic translation was written by Ethiopians. The articles were about mutual recognition, not having soldiers near borders, paying fees while selling goods on each other's territories, crimes being evaluated in whichever part they were committed etc. What made this ordinary-looking treaty was the 17th article.

Article 17, Italian: Ethiopia must conduct every foreign affair with Italy's approval.

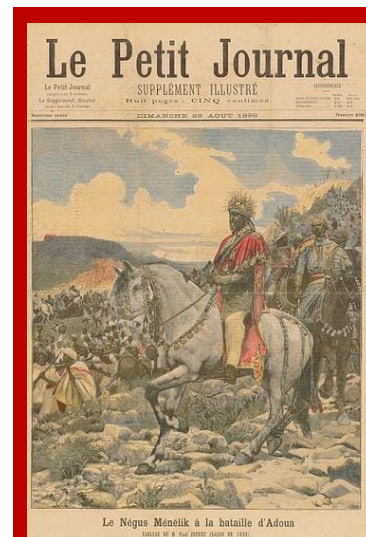
This Article was totally against Ethiopia's independence and Italy was aiming to turn Ethiopia into a puppet state by taking control over Ethiopian foreign affairs. Let's see how it was translated to Amharic.

Article 17, Amharic: Ethiopia can use Italy for all treatments with other powers or governments. It's ambiguous whether if it was deliberately translated like this or not nevertheless, with just one word it became a nonmandatory article; saving Ethiopia from becoming a puppet state.

After the treaty of Wuchale Italy announced to the European countries (except the Ottoman Empire which had some territory in today's Eritrea) that Ethiopia is now a puppet state of Italy and all foreign affairs with Ethiopia must be ceased. Ethiopia's puppet state was recognized and Emperor Menelik II heard about it. Menelik II rejected Italy's protection over Italian sovereignty asserting the Ethiopian transcript. The difference in translation caused more quarrels and the treatment was eventually abolished by Menelik II. Unable to agree through diplomacy, a new war sparked.

The Battle of Adwa

After the treaty was canceled Italy once again, organized an army and attacked Ethiopia. Around the town of Adwa, Italian armies suffered devastating losses. They left behind many POWs, weapons, and ammunition. The battle of Adwa became a source of power for Africa and a mockery for Italy. The prime minister of Italy, Francesco Crispi resigned, Italy pulled back its troops and signed the "Treaty of Addis Ababa". Italy paid war compensation, Italian POWs were freed, Italy gave back some of the territories they bought and recognized Ethiopia's independence. This battle Ethiopia won for their independence is celebrated as Adwa Holiday every year during march 1-2. Looking from a wider aspect, this battle prove the west that Africa isn't their slave market nor mining facility. Ethiopia wrote history and showed the world that Africa can protect their independence.

The 1898 August issue of Le Petit Journal featured Emperor Menelik II commanding the war of Adwa.

ETHIOPIA, PANAFRICA AND RASTAFARI MOVEMENT/RASTAS

Pan Africanism is a movement against African colonization and slavery. It says that all Africans share not only history but destiny as well. Wherever they are, Panafricanism invites all Africans to cultural unification. With both having a profound history that dates over 10th century BC and being a symbol of independence, the colors of the Ethiopian flag (red, yellow, and green) became the symbol of Panafricanism with the addition of black, representing the people of Africa. These colors were commonly used by the African countries that gained independence afterward. Led by pan-africanism, African Union* was also found in Addis Ababa with 32 African leaders, Haile Selassie being the chairman. Today 55 countries are members of the African Union.

The word Rastafari derives from the real name of Haile Selassie; Tafari Makonnen, and the word Ras, a rank given to Ethiopian nobility. By traveling all around Europe pioneering foreign relations, by building Ethiopia's first university, by getting Ethiopia in the League of Nations (then United Nations) Haile Selassie gained worldwide popularity. One of the countries his popularity had a big impact was Jamaica, where he was seen as the protector and representer of black people. He is described as a messiah, as the 2nd Jesus by the Rastas we know from their stereotypical dreadlock hairs and pan-african colors. Haile Selassie's coronation and his visit to Jamaica are also celebrated as holidays by Rastas.

Flags with colors representing Panafricanism.

One of the most iconic rastas, Bob Marley.

Thank you for reading my article this far, let's meet again on our next issue; in a different country :)

Tankların Tarihsel Gelişimi

Tank nedir?

Tanklar muharebelerde hat yarma, engel aşma, taarruz etme hatta tozu dumana katarak bir perde oluşturabilen zırhlı araçlardır. Hafif, orta ve ağır olarak 3 genel gruba ayrılırlar, süper ağır tank veya tanket gibi yan gruplara da sahiptirler. Bu yazıda başta İngiltere sonra tüm dünyada vazgeçilmez bir savaş aracı olan tankın İngiltere, Fransa ve Almanya'daki gelişimleri hakkında bilgi vereceğim, şimdiden sizlere iyi okumalar diliyorum.

Neden tanklar?

Tankların ortaya çıkmasına sebebiyet veren temel etkenler savaşlarda sıklıkla kullanılan makineli tüfek ve tel engellerin piyade taarruzu ve siper savaşı yoluyla aşılmasının zorluğuuydu. İstenen ise engelleri aşabilen, siperlere tırmanabilen ve makineli tüfekleri tahrip edebilmek için silah ve zırh ile donatılmış piyadeye destek çıkacak bir muharebe aracıydı. Siper savaşlarına çözüm olarak Alman devletinin kimyasal gaz silahlarına odaklandığı dönemde İngiltere'de 1914 yılının ekim ayında ileride tank diyeceğimiz araç düşünüldü. Günümüzdeki tankların doğuş yılı 1914 olsa da belirtmek gerekir, bu fikirden 427 yıl önce Leonardo Da Vinci günümüzdeki tanklarla yakınlık gösteren top ve silahla donatılmış bir zırhlı muharebe aracını çizmişti.

Günümüz tanklarının prototipi sayılabilecek Da Vinci muharebe aracı.

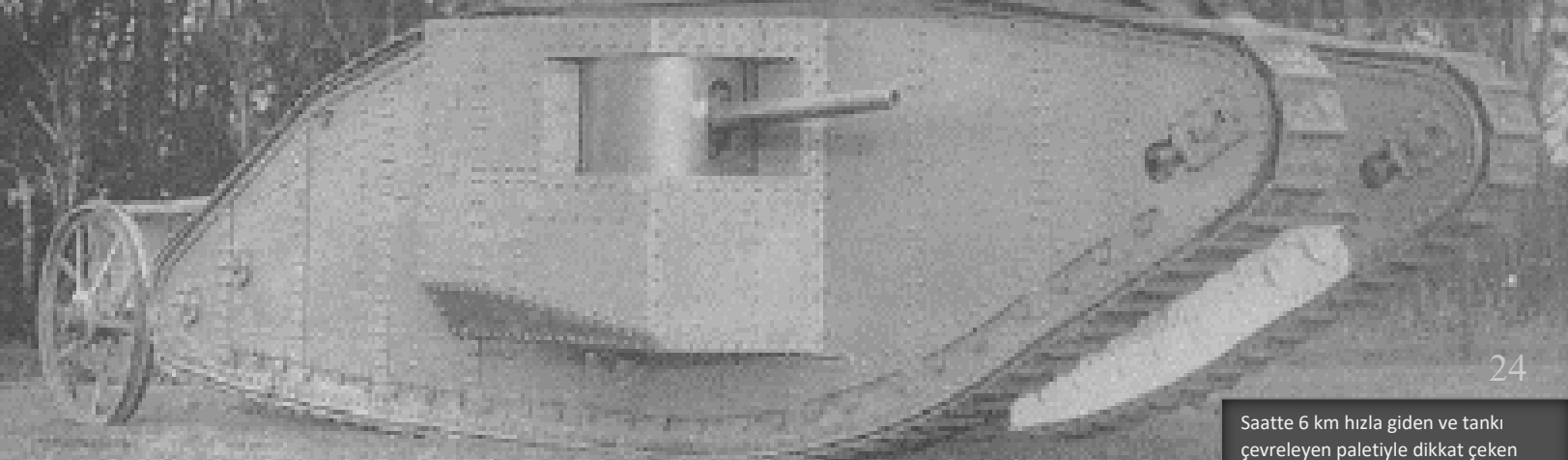
İngiltere ve Tankın doğuşu

Saatte 3,2 km hızla ilerleyen ve tepede taret içermeyen ilk tank, Little Willie. Başlangıçta bu araçlara tank değil, kara gemisi deniyordu.

İstihkam Yarbayı Ernest Swinton'ın öne sürdüğü bu fikre başlangıçta "landship" (kara gemisi) daha sonraysa herkes tarafından kabul gören "tank" ismi verildi. Kara gemilerini gerçek yapma adına Holt-Caterpillar traktörü temel alınarak prototipler üretildi. Fakat şubat 1915'te modifiye edilmiş Holt-Caterpillar traktörlerinin engelleri aşamadığı ve beklentileri karşılayamadığı görülünce proje iptal edildi. Holt Catterpillar traktörlerinin başarısızlığı sonrası çeşitli ülkelerin çeşitli traktörleri üzerinde birçok deneme yapıldı. Birçok başarısız deneme sonrasında tarım makineleri şirketi "William Foster & Company of Lincoln"ün başı William Ashbee Triton'ın fikirleri öncülüğünde tarihin ilk tankı olan "Little Willie" doğdu. Fakat Little Willie'nin tankların temeli olan hızı, zırhı ve engel aşma yeteneği yetersizdi ve bu performanstan memnun kalmayan Triton yeni bir tank tasarımına girişti. Namluları yana kaydırıp paleti de tüm aracı çevreleyecek şekilde yeniden tasarladı ve Little Willie'den çok daha şey vadeden tarihin 2. tankı "Mother/Big Willie" doğdu.

Ordunun önde gelenleri Mother'a şüpheli yaklaşıp da çukur, siper ve dikenli tel aşma vb. testleri başarıyla tamamlayan Mother orduyu etkilemeyi başardı. Dönemin başbakanı Lloyd George tarafından Swinton'ın eş başkanlığını yaptığı bir tank üretim birimi kuruldu. 12 Şubat 1916 tarihinde ilk tank siparişi geldi ve Mother'ın kopyası olan Mark I tanklarından 2 siparişte 150 adet üretildi. Bu 150 adedin 75'i dişi 75'i erkek olan Mark I tankları "dişi" ve "erkek" tank adıyla 2 alt türe sahipti, dişi tanklar 4+1 makineli tüfeğe sahipken erkek tanklar 2 top + 3 makineli tüfeğe sahipti. İlk defa Somme muharebesinde kullanılan 150 adet Mark I savaşta performansları sonrasında 1000 adet daha sipariş aldı ve artık yalnızca İngilizlerin değil, tüm dünyanın bildiği bir araç haline geldi.

24

Saatte 6 km hızla giden ve tankı çevreleyen paletiyle dikkat çeken Mother'ın seri üretimi olan erkek bir Mark I tankı.

Fransa ve modern tankın doğuşu

Dünya ve Fransızlar için muharebede tank görmek bir ilke de tank fikri Fransızlar için yeni değildi. Hatta Fransız albay Jean Baptiste Eugène Estienne 24 Ağustos 1914 tarihinde İngilizlerden önce her türlü yüzey şeklinde ilerleyebilecek bir araç fikrini ortaya atmıştı. Ancak 1 yıl sonra İngilizlerin Holt Caterpillar traktörlerini kullandıkları gözlenene dek başarılı bir tank modeli oluşturamadı ve birbirinden bağımsız bu tank yapım yarışının galibi İngiltere oldu. Estienne tanklarla ilgili fikirlerini Renault gibi fabrikalara gönderse de dikkate alınmadı ve okunmadı. Onca mektuptan sonra nihayet doğrudan Mareşal Joseph Joffre'a yazdığı mektup okundu ve Schneider fabrikasına

çağrıldı. Fikirleri dinlendikten sonra Estienne'i hayret içinde bırakan 3 gün önce geliştirilmiş ilk Fransız Tankı olan Schneider tankı gösterildi. Meğersem Estienne'in ruhu bile duymadan Schneider Fabrikasının tasarımcısı Eugène Brillié İngiltere'ye tank yapım sürecini incelemeye gönderilmiş ve bir Fransız tankı bile geliştirilmiş! Tankın test edilışinden sonra Fransız Hükümeti tarafından Schneider Fabrikasına Brillié ve Estienne'in planlarıyla 400 tank, Brillié'nin patent paylaşmayı reddettiği Schneider'in rakip fabrikası olan St. Chamond fabrikalarına da 400 tank siparişı verildi. Birbirinden apayrı 2 tank geliştirseler de özellikle St. Chamond tankı boyutuna göre çok küçük kalan paletleriyle başarısız bir girişimdi ancak bu Fransızları yıldırmadı. İngilizlerin tanklarını bitirmelerinin Fransa'da duyulmasının ardından Estienne derhal İngiltere'ye gönderildi ve İngiliz tanklarını inceledi. Bu tanklardan bir rapor çıkarıp Fransa'ya geri döndü. İngilizler'in gerisinde kalmama isteğiyle seri bir şekilde Estienne motorlu top komutanlığına atandı ve generalliğe terfi ettirildi. Aralık 1916 ve Ocak 1917'de ilk Schneider grupları kuruldu fakat St. Chamond tanklarında birçok hata ve sıkıntı olduğundan dolayı 1917 baharının taarruzunda yalnızca Schneider tankları kullanılmasında karar kılındı. Ancak Schneiderlerin zırhı Alman zırhdelen mermilerine karşı koruma sağlayamıyordu ve güçlendirilmesi şarttı. Tankların çok hantal olması gibi sebeplerden dolayı da Fransız ordusu tanklarını İngiltere'den ithal etmeye mecbur kaldı.

Başarılı bir tank üretememenin üzüntüsüne çalışan Estienne'in aklına tankların hantallığını çözmek için bir fikir geldi. Ağır teçhizatlı ve çok silahlı tanklar yerine 5-6 tonluk 1 makineli tüfek veya 1 top içeren günümüzde hafif tank adını verdiğimiz tanklardan yapacaktı. Renault ile 2. Kere görüştü ve bu sefer anlaştı. 1917 Martında Renault tarihe adını yazdıracak çok başarılı tasarımını sundu.

Renault devrimsel bir tankı müjdelese de Fransa için her şey o kadar güzel gitmeyecekti. Estienne 16 Nisan 1917'de henüz hazır olmayan, zayıf tank birliğini Berry-au-Bac bölgesine konuşlandırma emri aldı ve bir felaket yaşandı. Düşmanın taarruzuna karşılık veremeyen ordudan Estienne hayatını kurtarsa da taarruz komutanı ve sayısız Fransız tankı ve mürettebatı kaybedildi. Bu trajedi neredeyse ağır kayıplar veren Fransız tank kuvvetlerinin dağılmasına sebep oldu. Günümüzde Berry-au-Bac'da hayatını kaybeden tank mürettebatı için bir anıt bulunuyor.

Büyük felaketten kıl payı kurtulan Estienne kararlıydı ve neredeyse canını alan bu savaşın sonrasında tank stratejileri geliştirmeye başladı. Tankları dönemin genel görüşü olan piyade desteği ve engel aşma araçları olarak görmektense düşman hatlarını topçu desteği olmaksızın yarıp geçebilen hareketli toplar olarak nitelendirdi.

Fransa'nın çektiği onca zorluk ve yaşanan başarısızlıklar sonrasında beklenen vakit geldi ve 1918'de Renault FT tankları kullanıma hazır olarak orduya verildi. Renault FT o dönemin tanklarının aksine çok daha hafifti ve günümüz tanklarına benzer üzerinde dönen kule içeren ilk tanktı. Kimi tarihçiler tarafından ilk modern tank olarak nitelendirilen Renault FT, 3000 adet üretildi. 1914 yılından beri etkili taarruz fırsatı bulamayan Fransa 1918 yılında etkili taarruzlar yapmaya başladı, Renault FT ordu ve halk tarafından "le Char de la Victoire" (zafer arabası) olarak adlandırıldı ve 1949'a dek kullanılacak olan bu tank yüksek miktarda ihraç edilmesinin yanı sıra Amerika (M1917), İtalya (Fiat 3000) ve Sovyetler Birliği'nde (T-18) kopyaları ve benzerleri üretildi.

Fransızlar nihayet ağacın meyvelerini toplarken, İngilizler Mark I'den Mark X'e varan tanklar üretmişken ne yapıyor bu Almanlar, hani nerede bu panzerler*?

*Panzerin Almanca karşılığı "zırh" veya "kabuk" kelimeleridir. Başlangıçta Almanya'da tanklara zırhlı muharebe aracı anlamına gelen "Panzerkampfwagen" denirken ismin uzunluğundan dolayı sadece panzer kelimesi tercih edilmiştir.

Almanya ve Modern Tank Muharebeleri

İngiltere ve Fransa tank gelişimiyle uğraşırken kimyasal silahlar ve gazlar geliştirmeyi tercih eden Alman orduları maalesef tank gelişiminin gerisinde kaldılar. Hatta Fransız ve İngiliz tanklarına karşı Cambrai muharebesi gibi birçok muharebede savaşmış ve kayıp vermiş olsalar da Alman ordularında halen tank gelişiminden ziyade tankların ilerleyişini durduracak tank engelleri ve güçlendirilmiş topraklar üzerinde yoğunlaştılar. Denemelerinin başarısız olması sonucu A7V adlı bir ağır tank geliştirseler de savaştan yıpranmış Almanya istenilen adette tank üretimi sağlayamadı ve yalnızca 20 adet üretilebildi. A7V ile ele geçirilen İngiliz tanklarıyla kurulan 45 tanklık Alman tank ordusu sayıları toplam 10.000'e yakın İngiliz, Fransız ve Amerikan tank tarruzlarına karşı koyamadı ve o zamanın tankları hantal, zayıf zırhlı, çabuk yakıtı biten ve taarruzdan çok piyade desteği ve engel aşma hatta iletişim için kullanılsalar dahi tanksavar teknolojisinin de gelişmemiş olmasından dolayı 1. Dünya Savaşı'nın İtilaf devletleri lehine bitmesinde tankların yadsınamaz bir payı oldu.

Savaş sonrası Almanlar tarafından "utanç antlaşması" olarak nitelendirilen Versay Antlaşması imzalandı ve tıpkı uçak, denizaltı, gemiler gibi tankların da üretimi yasaklandı. Versay'ın maddesi orduda yalnızca 1 adet paletli traktöre izin verdiğinden geliştirilmekte olan tanklar için motorlar tekerlekli araçlarda denendi, tahtadan tanksavarlar modellendi, makineli tüfek olarak kurusıkı fişek atan küçük makineler kullanıldı, Versay Antlaşması'nın ağır şartları altında oyun oynayan çocuklara benzeyen bu ordu kendisini toparlamaya kararlıydı. Bunun yanı sıra el altından "Hans von Seeckt" adlı bir asker 1. Dünya Savaşı'ndaki tank muharebelerini incelemek ve rapor hazırlamakla görevlendirildi. Tankları olmasa da Almanlar geçmiş savaşları inceleyerek binlerce tankı olan milletlerden önce tankların gerçek görevini fark ettiler. Tanklar piyade desteği değildir; durdurulamaz bir güç ve hızla rakibin savunmasını yarıp geçecek olan, rakip orduyu ikiye bölme veya çift taraflı kuşatma gibi stratejilerde kullanılabilir bir savaş aracıdır. Tanklar piyadeye bağlı olmaksızın taarruz edebilir.

Almanya daha sonraları İsveç'in tank tasarımları hakkında bilgi aldı ve Sovyetler Birliği ile birlikte tanklar geliştirip Kazan'daki "Kama Tank Okulu"nda tankları test etmeye başladı. Su altından saman yürüterek tank geliştirmeye devam eden Alman Ordusu 1926'nın başlarından itibaren Rheinmetal ve Daimler-Benz gibi büyük fabrikalar da dahil olmak üzere çeşitli fabrikalarda "Großtraktor" (büyük traktör) adı altında tank prototipleri üretmeye başladı. 2 yıl sonra "Leichttraktor" (hafif traktör) 6 yıl sonra da "mittlere Traktor" (orta traktör) adı altında farklı sınıflara mensup tank prototipleri geliştirildi. Fabrikaların modelleri karşılaştırdıktan sonra Rheinmetal'in gövde ve kulesi; Krupp'un ise kulesi öne çıktı.

Tankların Almanya'da yaygınlaşmasında en önemli Alman generallerinden biri olan "blitzkrieg*" stratejisinin öncüsü Heinz Guderian çok ter döktü. Henüz bir yarbay iken tankları araştırdı, inceledi, anlattı ve öğretti. 2. Dünya Savaşı'nda Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve Fransa'yı 6 hafta gibi bir sürede ele geçirip Müttefik Devletler'i şaşkınlığa uğratacak pembe yakalı Alman tank ordusunun kuruluş fikri de Guderian'a aitti. Elindeki olanakların kısıtlılığına rağmen bu asker çeşitli özellikleriyle öne çıkan farklı tanklardan oluşan askeri birlikler oluşturmayı henüz tanklar prototipten öte değilken düşünmüştü. Belirtmek isterim ki bu yazıyı yazarken sıklıkla başvurduğum, tankların savaştaki belirleyiciliği ve önemiyle ilgili bilgilendirme amaçlı "Achtung Panzer!" (Dikkat Tank!) adlı kitabının da yazarı.

1929 ekonomik krizi Almanya'yı vurdu ve sanayi de kötü etkilendi bunun doğrudan bir etkisi olarak 1930 başlarında ekonomik yetersizlikler nedeniyle yalnızca hafif tank prototipleri, daha sonra Panzer I'ler üretildi. 1931 yılında Tümgeneral Oswald Lutz Motorlu taşıt müfettişliğine, Heinz Guderian da onun kurmay başkanlığına atandı. Alman zırhlı birliklerinin eğitilmesi için derhal Panzer I siparişleri verildi ve tank mürettebatı eğitime başlandı.

Hem dostları hem düşmanları tarafından saygı gören tank muharebelerindeki yönetimiyle öne çıkan General Heinz Guderian.

Adolf Hitler'in başa geçmesinden kısa süre sonra tank üretimine onay vermesiyle Almanya'nın ürettiği tanklardan hala tatmin olmayan Guderian isteklerini tekrarladı, ileride Panzer III olarak karşımıza çıkacak bir ana taarruz aracı ve Panzer IV olarak karşımıza çıkacak olan bir hat yarma tankı.

Almanya'nın ilk modern tankı 79km hıza ulaşabilen hafif tank Panzer I C serisi

Başlangıçta makineli tüfek kullandığından yalnızca eğitim amaçlı kullanılan Panzer I makineli tüfek yerine döner kule başlığı takılınca savaşta kullanılabilir hale geldi. İlk sahneye çıkışı 1936 İspanyol iç savaşında oldu, savaşta T-26 ve BT-5 gibi Sovyet hafif tanklarıyla karşılaştırılınca Panzer I zayıf kalsa da Almanya'da yıllarca eğitim tankı olarak kullanıldı ve tank mürettebatı yetiştirmesine aracılık etti. Panzer I ayrıca 2. Dünya Savaşı'nda seri tank üretecek fabrikalara da tank üretim eğitimi sağlıyordu.

Panzer I'lerin muharebe potansiyelinin yetersizliğinden dolayı bir ara model olan Panzer II geliştirildi, Panzer I'in zırhının geliştirilmiş hali olsa da zırhı halen yalnızca mermilere karşı koruma sağlıyordu. İspanyol İç Savaşı'ndan önce tasarlanıp sonra bitirilmesi nedeniyle de

Panzer II'nin yapımında ne savaş deneyimi kullanıldı ne de tank II. Dünya Savaşı öncesi savaş yüzü gördü. Bu sebeplerden ötürü bu tank Panzer I'den çok öteye gidemedi.

II. Dünya Savaşı'nın başlangıcıyla İngiliz ve Fransızların yeterli sayıda yeni tank üretememesi, blitzkriegin şoku ve tanksavar teknolojisinin gelişmemişliği gibi etkenlerle Almanya'nın "Panzer I ve Panzer II"lerle taarruzunda 35 günde Polonya, 6 haftada Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve Fransa düştü. Tankların bu hızla taarruz edip mevzileri ele geçirmesi Müttefik Devletler'i şaşkınlığa uğrattı ve dünyaya tankların piyade desteği olmadığını, blitzkrieg adlı hızlı ve ani saldırılara dayanan yöntemle acı bir şekilde öğretti.

Böylece savaş yeni bir çağa geçti; makineli tüfekler ve topçu ateşiyle yapılan siper savaşları rafa kaldırıldı. Birbiri ardınca yeni tanklar geliştirildi: inanılmaz ağır zırhlı Churchill tankı, Panther ve Tiger tanklarının dahi zırhlarını delebilen korkunç topuyla Sherman Firefly, Heinz Guderian'ın Rus Cephesi'nde savaşırken Alman tanklarıyla aralarında uçurum olduğunu söylediği T-34 tankı, savaş sonrası dönemde tank teknolojisinin gelişmesine kapı açan Alman Panther tankı, T-34lere karşı tecrübelerden doğan Kuzey Afrika'da Müttefik Devletler'e korku salan ağır Tiger tankı ve bazıları plandan öteye geçememiş daha nice tank üretildi. II. Dünya Savaşı'nın sonunda tanklar ve gemiler ne kadar güçlü olsa da hava sahası ele geçirilemedikçe bu devasa makinelerin bile beyhude kaldığı görülse de taarruzdaki etkisi görülen tanklar askeri teknolojiye asla unutulmayacak bir mühendislik harikası olarak yerleşti.

Binlerce can alan, bir o kadar da canın kurtulmasını sağlayan bu zırhlı, paletli araçlar yıllar boyu birçok milletin ortak çabalarıyla ortaya çıktı. Sizlere bu yazıda mühendisliklerine ve savaşlardaki etkilerine hayran kaldığım tankların gelişimini ve vazgeçilmez bir araç haline gelişini anlatmaya çalıştım. Bu araçların etkileri hakkında daha çok şey öğrenmek isterseniz Heinz Guderian'ın "Achtung Panzer!" ve "Bir Generalin Anıları" adlı kitabını, Kuter Çelen'in de "Çöl Tilkisi" adlı kitabını tavsiye ederim. Okuduğunuz için teşekkürler :^)

SENDEN, BENDEN, BİZDEN: DERECE YAPACAK VATANDAŞ

.....

- Onuncu sınıfta bile TYT netleri 90'ın üstündeydi.
- Sınav haftaları onlar için diğer haftalardan pek farklı olmaz.
- Yılmadan bıkmadan ders çalışabilmenin formülüne erişmişlerdir.
- Dokuzuncu sınıfta da öğretmenlerin gözde öğrencilerindendi.
- Üst dönemlerin 9-10'da çalışmayın demelerine kulak asmazlar.
- Sınav haftaları soru çözdürmek için herkes onlara gider.
- Genelde okul birinciliği için çalışırlar.
- Not ortalaması: 99+
- Sınav anında yanlarına oturmak için neler verilmez ki.
- Geçen yılların konularını virgülüne kadar hatırlarlar.
- Öğretmen sınıfa bir soru sorduğunda parmakları hep havadadır.

d.

Erbakır'ı rengarenk yapan aslında bizim bu kadar renkli olmamız. O kapıdan adımınızı atınca her renkten insanla tanışabilirsiniz. Dergimizde kendimizden de bir parça bulacağımız bu köşeyi hazırlamak istedik. Umuyoruz ki siz de keyifle okursunuz.

MÜZİKTE YENİDEN KAYIT

NEDİR, NEDEN YAPILIR?

Yeniden kayıt (rerecording; bir müzik eserinin, kendi sanatçısı tarafından tekrardan seslendirilmesiyle üretilen bir kayıttır. Yeniden kayıtlar genellikle orijinal kayıtların yayınlanmasından on yıllar sonra sanatçılar için daha uygun sözleşme koşulları ortaya çıktığında üretilir. Bu kayıtlar, özellikle bugün haksız ve sömürücü olarak kabul edilebilecek sözleşmeleri kabul eden sanatçılar arasında yaygındır. Yeni sözleşmeler kapsamında yeniden kayıtlar yapıldığında; sanatçılar filmlerde, reklamlarda ve film fragmanlarında kullanılmak üzere çok daha yüksek telif hakları kazanabilirler. Bir diğer yöntem ise sanatçıların çalışmalarını sanatsal nedenlerle yeniden kaydetmesidir. Electric Light orkestrasından Jeff Lynne'in orijinal halini "Tam olarak istediğim gibi değil" şeklinde tanımladığı, içinde "Mr. Blue Sky" gibi hitler bulunduran "Mr. Blue Sky" albümünün yeni versiyonunu solo olarak yayınladı. Taylor Swift ve Def Leppard gibi bazı sanatçılar da plak şirketleri ile olan anlaşmazlıklar nedeniyle şarkılarını yeniden kaydetmeyi seçenler arasında. Sanatçılar yeni kayıtlarını genellikle iTunes Store gibi müzik mağazalarında ve Spotify gibi akış servislerinde yayınlamayı tercih etmektedir.

Şirketi ile yaşadığı anlaşmazlık sonucu yeniden kayıt yoluna giren ilk sanatçılardan birisi de Prince'dir. Prince, yaşadığı olumsuzluklar sonucunda müziklerini kendi adını kullanmadan ve bir plak şirketine bağlı olmadan internet üzerinden yayınlamaya çalışmıştır. Bunu fark eden plak şirketi 2014 yılında Prince' i utandırmaya yönelik bir kamu kampanyası düzenlemiştir ancak bu kampanya Prince' in bu kayıtları elde etmesine engel olamamıştır. Prens, müziğinin yayınlanmasını kontrol etmek için interneti kullanarak diğer sanatçıların müziklerini nasıl yayınlamak istediklerini düşünmelerine ilham kaynağı olmuştur.

MÜZİKTE TELİF HAKKI

Müzik telif hakkı, kaydedilmiş bir müzik parçasını korumayı ifade eder, böylece sanatçı veya telif hakkı sahibinin izni olmadan çoğaltılamaz veya kullanılamaz. Filmlerin telif hakkından farklı olarak müzik telif hakkı farklıdır, çünkü bir müzik parçasının yazarına ve hareketli görüntülerden ziyade müziğin içindeki sese odaklanır. Bu, orijinal kayıt kullanılmadığı sürece başka bir kişinin veya makinenin telif hakkı ihlaline neden olmadan bir müzik parçasını çoğaltabileceği anlamına gelir. Bu durum, özellikle sanatçıların aynı şarkıyı daha sonra yeni veya özel bir sürümle kaydetmelerine ve bu sürüme bağımsız olarak sahip olmalarına izin verdiği için müziğin yeniden kaydedilmesine olanak sağlar. Müzik telif hakkı, bir sanatçıya müziğin lisanslanması ve yeniden kaydedilmesi konusunda özgürlük sağlayabilir ancak aynı zamanda gelişen teknolojiye kaynaklanan güvenlik sorunlarına da açıktır.

• MÜZİĞİNİ YENİDEN KAYDEDEN BAZI SANATÇILAR •

Müziklerini yeniden kaydeden sanatçıların kayda değer bir örneği Taylor Swift' dir. Taylor Swift önceki plak şirketi Big Machine ile sözleşme imzaladığında sözleşme süresi boyunca çıkacak olan tüm kayıtlarının telif hakkını kaybetti oysa kariyerinin başından beri müziğinin kendisine ait olması gerektiğini düşünüyordu. 2018 yılında Big Machine ile olan sözleşmesinin bitmesinin ardından şirketin hisselerinin de el değiştirmesiyle Swift'in ilk 6 albümünün telif hakkı, hisse sahiplerince devralındı. Yeni hisse sahibi olan Scooter Braun, ödül törenlerinde eski hit şarkıların seslendirilmesine karşı çıkınca Swift yeniden kayıt kararı aldı. Avukatları eski albümlerini 2021 yılı itibarı ile yeniden kaydetme sürecine başlayabileceğini ve artık önceki şirketine bağlı olmadığı için daha yeni sürümler olarak yayımlayabileceğini söyledi. 2021'de Taylor Swift, önceki plak şirketi ile kaydettiği ikinci albüm olan Fearless'i yeniden kaydetti ve Fearless (Taylor's Version) şeklinde yayınladı. Yeniden kayıtların yayınlanmasından sonra Swift, hassas bir sözleşme sorununu çözmenin yaratıcı yolu ve yeni kayıtlarının kalitesi için medyada takdir edildi. Taylor Swift, yeniden kayıt sürecine katılan ve müzik sözleşmeleri ve şartları hakkında farkındalık yaratan yüksek profilli bir müzisyenin güncel bir örneğidir.

Bir sanatçının şarkılarını yeniden kaydetmesinin bir başka örneği de Def Leppard'dır. Def Leppard grubu, albümlerinin ve şarkılarının dijital versiyonları için yeterli mali geri ödeme almadıklarına inanıyordu. Grup, plak şirketleri tarafından adil bir şekilde muamele görmemiş gibi hissediyordu, bu yüzden güçlerini yeniden kazanmak için popüler hitlerini yeniden kaydetmeye ve dijital olarak yayınlamaya karar verdiler. Grup bu yeniden kayıtları şirketle dalga geçmesine "forgeries(sahtecilik)" olarak adlandırdı. En popüler şarkılarından ikisini (Pour Some Sugar on Me ve Rock of Ages) evlerindeki stüdyoda yeniden kaydetti. Grup bu iki yeni kayıt için yalnızca çevrimiçi satışlardan 40.000 \$ 'dan fazla para kazandı ve reklam, televizyon ve filmlerde kullanım seçeneği, grubun yeniden kaydedilen materyalden daha fazla yararlanabilmesi için bir fırsat olarak değerlendirdi.

Müziklerini yeniden kaydeden gruplardan biri de Everly Brothers'tı. 1960 yılında Warner Brothers ile imzaladıkları yeni sözleşme için en popüler şarkılarını bir albüm altında toplayarak yeniden kaydettiler. Everly Brothers, müziklerini yeniden kaydederken bugün kayıt sözleşmelerinde hala yaygın olarak kullanılan bir emsal oluşturdu. Bu durum şu şekilde özetlenebilir: Bir sanatçı, kendi parçalarını ilk defa kaydettikten sonra yeniden kayıt işlemini sözleşmesinin sona ermesinden 3 ila 5 yıl öncesinde yapamamaktadır.

Kaynakça:

[https://en.m.wikipedia.org/wiki/Rerecording_\(music\)#:~:text=A%20re%2Drecording%20is%20a,previously%2Drecorded%20piece%20of%20music.](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Rerecording_(music)#:~:text=A%20re%2Drecording%20is%20a,previously%2Drecorded%20piece%20of%20music.)

Çevirme ve düzenleme:
Dilasus Pala / Nur Gül

DİJİTALLEŞEN DÜNYADA PARA

Verilerin sanal ortama aktarılmasını sağlayan 0 ve 1’li binary kodlamasının icadı üzerinden çok uzun zaman geçmedi. Ancak makine dili de dediğimiz bu 2 sayı beraberinde bir devrimi getirdi: Dijitalleşme. Kelime olarak “sayısallaştırma”ya karşılık gelen dijitalleşme, sanal dünyayı var ettiği gibi bildiğimiz dünyayı da sanala taşıyor. Günümüzde insan yaşamı ve evren, pek çok konuda dijitalle iç içe geçmiş durumda. Ölümsüzleştirdiğimiz anılardan, aklımızdaki düşüncelere; somut nesnelerden, insanlığın sahip olduğu bilgiye kadar her verinin dijitalleşerek sanal âleme taşındığı çağımızda, para da şekil değiştiriyor.

kripto ve dijital para

Son zamanlarda hepimizin adını bolca duyduğu kripto paralar, paranın geçirdiği ve geçireceği evrimin en güzel temsilcisi olsa gerek. Şifreli para anlamına gelen kripto para tabiri, terimsel manada ise Blockchain temelli, her türlü merkezden ve otoriteden uzak dijital değişim aracı anlamına geliyor. Kısaca paranın dijital hali diyebiliriz. Ancak burada ayırt edilmesi gereken bir nokta var: Kripto para ve dijital para kavramları aynı anlamda kullanılmıyor. Kripto paralar tamamen merkeziyetsiz ve kimsenin sahipliğinde değilken dijital paralar genellikle devlet veya benzeri bir yapıya ait merkezli ya da kısmi merkezli yapıda oluyor. Örnek verirsek kripto para Bitcoin ise dijital para Çin Merkez Bankası’na ait, Çin’de bazı bölgelerde kullanıma açılmış Dijital Yuan’dır (DCEP).

dijital paranın başlangıcı

Teknolojinin yakın zamanda sunduğu en faydalı yeniliklerinden biri dijital ödeme sistemleri. Dijital para kullanımının başlangıcı diyebileceğimiz bu sistemlerin, özellikle pandemi döneminde düşen fiziksel para kullanımıyla birlikte büyük bir popülerliğe ulaştığı biliniyor. Hatta şu anda ekonomide dolaşımda olan paranın yalnızca %10'unun kâğıt formunda olduğu gerçeğini dikkate alırsak dijital ödemenin ne denli yaygın olduğu anlaşılıyor.

dijital para: avantajlar

Mevcut finansal sistemde tüm parasal işlemler banka benzeri araçlar vasıtasıyla gerçekleşir. Geleneksel prosedürlerin izni dahilinde, uzun kimlik doğrulama süreçlerinin ardından, belirlenmiş alt ve üst tutar limitleri arasında, yüksek komisyonlarla bazen de aksayan hizmetlerle gerçekleşen bu para aktarma işlemleri hem maliyetlidir hem de yüksek zaman kaybına neden olur. Bir an olsun durmak bilmeyen ve hızlı aksiyon almanın yanında pek çok misyonu en ulaşılabilir ve kolay hale getirmeyi gerektiren modern dünyada bu büyük bir sorundur. Dijital para ise bu sorunu kesin olarak çözer. İşlemler günün istenilen bir zamanında, çok küçük komisyonlarla ve son derece hızlı bir biçimde gerçekleşirken hiçbir aracıya ihtiyaç duyulmaz, özgürce gerçekleşir ve tek muhatap karşındakidir. Ayrıca hiçbir alt ve üst limiti olmayan bu işlemler, en küçük miktardan en büyük miktarlara kadar tüm tutarlarda serbestçe işler. Sistemin internet üzerinden olması ise uluslararası para aktarımlarını inanılmaz derecede kolaylaştırır.

veri korunurluğu

Bankalar eski nesil, siber saldırılara açık merkezi sistemleri kullanırken Blockchain tabanlı dijital paralar, sahip oldukları ileri teknoloji sistemler(dağıtık ağ ve blok zinciri) ve sofistike şifrelemeler (hash kodları vb.) sayesinde güvenliği maksimum düzeye çıkarır.

dijital para: dezavantajlar

Dijitalleşen paraların günümüzdeki dezavantajlarını iki konuda yazabiliriz: Spekülatiflikten kaynaklanan riskler ve takip edilemez olmasından kaynaklanan yasa dışı parasal işlemler. Ancak bu sorunların daha çok kripto paralar için geçerli olduğunu belirtmekte fayda var. Zira fiyatlandırmalarında hiçbir stabil dayanağı olmayan bu paraların anlık değerlemelerinin bütünüyle alım-satım miktarlarına göre belirleniyor oluşu, değişkenliği ve riski doğuruyor. Bu sebeple yüklü hareketler kolaylıkla spekülasyonlara sebep oluyor. Ayrıca kripto paralarda bir denetleme mekanizmasının olmaması da illegal işlerde kullanılmasına zemin hazırlıyor.

A vertical collage of various elements. At the top, a portion of a US dollar bill is visible, showing the words "UNITED STATES OF AMERICA" and "FEDERAL RESERVE NOTE". Below this, a US quarter coin is shown, featuring the profile of George Washington. To the right of the coin, a circuit board is visible, with various electronic components and traces. At the bottom, a portion of a US Federal Reserve note is visible, showing the words "FEDERAL RESERVE NOTE" and "UNITED STATES OF AMERICA". The collage is set against a background of various textures and colors, including a blue and white striped pattern and a brown, textured surface.

33

HOCALARA GİTTİK

Tasarım: Aybeniz Metin

QUEEN

ŞİBEL SAVÇI

Okulumuzu bu kadar sevmemizin, derslere girmeye can atmamızın sebebi şüphesiz ki öğretmenlerimiz. Biz de her sayımızda bir öğretmenimizle söyleşi yapalım, böylece onları daha yakından tanıyalım ve tecrübelerinden, düşüncelerinden faydalanalım istedik. Üçüncü sayımızın konuğu da öğrencilerinin tarifiyle dinamik, güler yüzlü, idealist, lider vasıflı, gökkuşağı ruhlu, hem çılgın hem bilge ruhlu İngilizce öğretmenimiz Sibel Savçı. Kendisine samimi cevapları için tekrar teşekkür ediyoruz. Umarız bizim hazırlarken aldığımız keyfi siz de okurken alırsınız.

•Merhaba Hocam!

Merhaba canlarım!

Öncelikle böyle kaliteli ve baştan aşağı emek kokan bir dergi hazırladığınız için hepinizi yürekten kutlarım. Bu sayınızda beni konuk ettiğiniz için duyduğum onuru da ayrıca belirtmek isterim.

•Tüm ekibimiz adına teşekkür ederim. İsterseniz ilk sorumuzla başlayalım. Erbakır'daki en unutulmaz anınızı anlatır mısınız? Ve online süreçtekini?

Erbakır Fen Lisesine geldiğim günden beri geçen günlerimin her biri ayrı ayrı anılarla dolu, ama tatlı ama acı her biri o kadar unutulmaz ki hangisi en unutulmaz bilemiyorum çünkü geriye dönüp baktığımda hepsi kafamda art arda sıralanıyor. İlk göz ağrım olan dönem öğrencilerimle geçirdiğim ders saatleri, futbol, basketbol, voleybol ve masa tenisi turnuvaları, öğrencilerle yaptığımız tüm kısa mesafe ve uzun mesafe geziler, yurt geceleri, okul yemekleri, bahar şenlikleri, belirli gün ve haftaları coşkuyla kutlayışlarımız, acıyı da sevinci de tek yürek paylaşmalarımız... Hepsi harika anılardı ve daha şu an aklıma gelmeyenler de dahil.

Online süreç öte yandan olabildiğince duru geçti yüz yüzeyle mukayese edince tabi, onca hareketli dönemlerin ardından. O sürece ait unutulmaz olarak addedebileceğim bir anı yok aslında, bazen sorduğum sorulara alamadığım cevaplar dışında.

•Okula dair en çok neyi özlüyorsunuz bu süreçte?

Tabi ki de öğrencilerimle iletişimi, sohbet etmeyi, fikir ve duygu alışverişini diyebilirim. Etkileşim kısaca. Telefonla da görüşmeler ve iletişim sürüyor tabi ama iletişim kanalları ister istemez azalıyor bu süreçte.

•Önceden müdür yardımcısı olarak görev yapmışsınız, öğrencilerle ilişki açısından öğretmen ve yönetici olmanın ne gibi farkları vardı?

İletişimi etkileyen sadece zaman ve mekân oldu yoksa ben hep aynı benim, öğrencilerim de benimle birlikleyken aynı duygu ve tavır içindeler o anlamda değişen bir şey olmadı ama müdür yardımcısıyken okulun bir nevi demirbaşı gibi her daim okulda olduğum için daha sık görüşme şansım oluyordu. Bir de dersine girmediğim öğrencileri görme olasılığım daha yüksekti. Bu iki kıstas dışında bireylere bağlı bir değişken olmadı, idaredeyken ne kadar yakın görüyorlarsa beni, öğretmenken de aynı yakınlığı gördüklerini, gösterebildiğimi düşünüyorum öğrencilerime.

•Okulumuzda dil derslerine olan ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz, fen lisesinde sözel bir ders öğretmek avantaj ya da dezavantajlar getiriyor mu?

Bir İngilizce öğretmeni olarak maalesef, devlette çalışıyor olmanın getirisi, ne kadar çok istesem de İngilizce hazırlık sınıfı olan okullarda çalışamadım. Biliyorsunuz tayin sistemi var ve sistem belli kriterlere göre işliyor. Nasip olmadı diyelim bunun için sınava girseniz de yetmiyor bazen ama Erbakır, sayısal ağırlıklı bir okul olmasına rağmen bir sözel grup dersi öğretmeni olarak beni o anlamda hayal kırıklığına uğratmadı çünkü Erbakır öğrencisi genele baktığımızda gelecek planlarında İngilizcenin öneminin farkında olan bir profile sahipti. Öyle ki okulumuzda bir MUN ev sahipliği yapma istek ve arzusu taşıyanlar vardı. Keza zümre arkadaşlarım tarafından yapılan Erasmus projelerinde başarıyla görev aldılar. Bir fen lisesi olarak İngilizceye sırtını dönen bir gürühten ziyade İngilizce olan her mecrada rüştünü ispatlamış bir gençlik vardı karşımda. Onların bu enerjisi bizleri daha da şevklendirdi. YKS'de dilden ilk 100'e giren öğrencilerimizin olması da ayrıca bir gurur kaynağıydı ki geçen yaz okulumuzu üniversitelerine özel olarak davet eden TOBB ETÜ Dr. Öğretim Üyesi Gökhan Göksu da ilk kurduğu cümlesinde bir fen lisesi olarak okulumuzun İngilizce branşında başarılı olmasını takdir ettiklerini belirtti. Bunlar güzel duygular tabi. Takdir edilmek, emeğin başarıya dönüşmesi... Böyle istekli ve azimli bir öğrenci grubuyla çalışmak elbette bir avantaj hangi ders olursa olsun!

•İngilizce seviyemizi geliştirmek için okul dersleri dışında mutlaka yapmamız gerekenler neler?

Tabi ki de olabildiğince o dile maruz kalmak için ne gerekiyorsa onu yapmak önemli. Bunun için illaki yurt dışına gitmek gerekmiyor, ne mutlu ki teknoloji sayesinde yurt dışına çıkarak yaşayabileceğiniz avantajları kısmen de olsa internet sayesinde evinizden de yaşayabiliyorsunuz. Elbette gönül ister yurt dışı imkanları daha erişilebilir olsun fakat imkanlar dahilinde tüm yöntemleri kullanmalı, yeter ki geliştirmek istesin bir birey kendini. Elbette sohbet odaları ilk akla gelenlerden, yabancı ve mümkünse ana dili İngilizce olan yabancılarla konuşma, ya da yazışarak iletişim kurma imkanlarını değerlendirmek gerek; film izleme ve müzik dinlemeyi söylememe gerek yok onlar zaten olmazsa olmazımız. Lakin film İngilizce alt yazı ve/veya İngilizce dublajlı olmak şartıyla! İlgi alanları hakkında İngilizce makaleleri, yazıları okumaları da faydalı, kullandıkları tüm sosyal medya hesaplarında yabancı sitelere ve ücretli/ücretsiz uygulamalara günlük göz atmaları bile faydalı olacaktır ki bunları zaten hep derslerde konuşuyor paylaşıyoruz, İngilizce roman okumayı da es geçmek istemiyorum bu arada. Gerekli motivasyon, yeterli zaman ayırma ve doğru kaynak kullanımı önemli.

•Sevdiğiniz, önermek istediğiniz film, dizi ve kitapları duyabilir miyiz?

O kadar çok ki!.. Bir fen lisesi öğrencisi bence kesinlikle bilimsel gelişmeleri de takip edebileceği kitap, dergi, web sitesi, sosyal medya hesabı bulmalı kendine; hangi sosyal medya mecrasını en sık kullanıyorsa orda takip ettiği ve bilimsel gelişmeleri paylaşan bir hesap olabilir bu. Bilim yazdığınızda karşınıza gelen tüm siteleri takip edin derim ben, hep söylerim zat-ı şahanelerine aklıma geldikçe yahut yeni keşfettiğim ve faydalı bulduğum bir web sitesi, belgesel, hesap, kitap olduğunda hemen derim çocuklara orayı takip edin diye. Instagram’da **bilime.dair**, **biliminucunda**, **tubitakbilimteknik**, **popularscienceturkiye**; webde **Closer to Truth**, **World Science Festival**, **Yalansavar** örnek olabilir.

Ve tabi ergenlik çağını daha bilinçli geçirmek adına kişisel gelişim kitapları önerim olur. İnsan psikolojisini öğrenmeleri, kendilerini, kim olduklarını, iç dünyalarını keşfetmeleri çok mühim. Neyi neden yaptıklarını, neleri yapmaktan sakınıp neleri yaparlarsa daha sağlıklı bireyler olarak topluma karışacaklarını bu kitaplar sayesinde oturtabilirler hayatlarına. “Evrendeki en büyük gösteri, sen aklımı keşfettiğinde başlar.” demiş Sigmund Freud. Burada aklını kısmını, iç dünyanı olarak kullanıyorum ben. Nedenleri bulunca çözümleri getirmek bir adım daha yakın olacaktır ve hiç şüphesiz iletişim aspirindir o nedenle yolun başında çözdükleri insan ilişkileri şifreleri onlara hayat boyu yardımcı olacaktır tüm ilişkilerinde. Biz büyüklerin bile boğulduğu derelerde onlar bir kulaç hareketiyle sıyrılırlar temennim. Burada da örnekler derya deniz: **Bir Ömür Nasıl Yaşanır? (İlber Ortaylı)**; **Düşünce Gücüyle Tedavi (Louise Hay)**; **Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk (Bruce D. Perry)**; **İçimizdeki Çocuk (Doğan Cüceloğlu)**; **Ermış, Sörfçü ve Patron (Robin Sharma)**; **Hayat Sana Ne Anlatıyor (Çetin Çetintaş)**; **Hayata Dair... (Geveze)** gelir aklıma.

Bir de **Nutuk**. Nutuk’u ve bu ülkenin ne şartlar altında kurulduğunu içeren tarafsız, hiçbir siyasi emelin etkisinde kalmadan yazılmış tüm eserleri okusunlar ki idrak edebilsinler o zorlukları. Tarihini hele ki yakın tarihini bilmek her vatandaşın sorumluluğu. Yaşadığımız dönemde bile farkında olmadığımız birçok şey yaşanırken perde arkasında, hiç yaşamadığımız dönemlere ait olaylar dizgisi kim bilir nasıl gelişti? Ancak ışık tutulan araştırılan çokça araştırmanın yapıldığı dönemler daha net biliniyor? Peki araştırılmayanlar? Tarih öyle gizemli ki, hatta sadece kendi ülkemizin tarihi değil diğer dünya ülkelerinin tarihi de önemli, biliyorsunuz şu an küresel etkileşim eskisinden daha hızlı, yarın hiç tahmin etmediğiniz bir ülkede yaşamaya başlayabilirsiniz. Oranın tarihini bilmek, insanların tanımak adına önemli. Dün Twitter’da Belçika karanlık tarihine ilişkin hiç duymadığım bilgiler içeren bir bilgisele rastladım ve Belçika’nın ünlü el şeklindeki çikolatalarının ardındaki acı gerçeği öğrendim. II. Leopold’un Kongo’yu sömürgesi yaptığı yıllarda zorla kauçuk toplattıkları yerlilere, yeterli kauçuk toplamadıklarında nasıl işkence yapıp, ellerini kestiklerini ve 15 milyon Kongolunun ölümüne sebep olduklarını okudum. O zaman da Leopold işin garibi bütün Avrupa’da kölelik karşıtı söylemlerde bulunup ABD’nden ödül almış. Tanıdık geldi bu sahne? Tarih tekerrürden ibaret maalesef, tarihi bilmek zorundayız, sadece kendi tarihimizi değil, dünya tarihini bilmemiz gerek sevgili gençlik. Her zaman Mustafa Kemal Atatürk gibi zeki, bilgili ve cesur bir önderimiz olmayabilir başımızda, dün Kongo gibi bugün kendini savunamayan diğer devletlerin hazin sonunu yaşamamak ve yaşatmamak, Kurtuluş Savaşı’mızda bu ülkenin “kurtulduğunu” bile görmeden canlarını veren atalarımıza boynumuzun borcudur!

•Tüm önerileriniz için teşekkürler. Bunların yanında müzikle de çok ilgilisiniz bildiğimiz kadarıyla, en sevdiğiniz yerli-yabancı sanatçılar/albumlerden konuşalım mı? İngilizce öğrenimi sırasında müziğin öğrenimi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Müzik ruhun gıdası tabi, dil öğrenme üstüne etkisi de bilimsel olarak kanıtlanmış. Yabancı müzik albümleri konusunda çok zamane insanı değilim maalesef, en yenilerim bile bi' en az 10 sene öncesine gider; Adele, Rihanna, rahmetli Amy Winehouse (hiy), biraz berilerde belki ilk aklıma gelen isim Billie Eilish, Taylor Swift, Dua Lipa, Shawn Mendes olur ama beni bilen bilir ki ben en çok 80'leri, 90'ları severim ve listenin başını Queen çeker; Metallica, GunsNRoses, Rolling Stones, Nirvana, Bryan Adams, Celine Dion, Madonna, Pink sonrasında aklıma gelenler. Yerlide ise son zamanlarda Melek Mosso, Ceylan Ertem, Ece Seçkin, Merve Özbey, Zeynep Bastık, Ersay Üner ilk aklıma gelen isimler, sesini ve şarkılarını beğendiğim.

•Erbakırdan mezun olmadan önce mutlaka yapmamız gerekenler neler?

Bunu en iyi üst dönemler bilir ama zaten yüz yüze eğitime başlayınca siz de bir şekilde yaparsınız, okulun duvarları ile konuşur, her metrekaresine bakar, ağacına sarılır, bankına oturur anlarsınız sizden öncekilerin size fısıldadıklarını. Lakin bence asıl vizyonunuzu geniş tutarak tüm dünyada akranlarınız ne gibi güzel işler başarıyor, ne gibi işler çıkarıyor lise hayatlarında buna bakın. Ben müdür yardımcısı iken sürekli İstanbul ve İzmir'de popüler okulların web sitelerini takip eder neler yapıyorlar ona bakardım. Malum giden zaman geri gelmiyor ve lise yılları hayatınızın önemli bir kısmı. Bence olabildiğince sosyal, kültürel, sportif ve bilimsel anlamda faal geçirin derim. Erbakırla birlikte anılacak, yıllar sonra bile insanların unutamayacağı güzel izler bırakmaya çalışın. Bu dergi mesela çok güzel bir "İZ". İzzet hocanızın ünlü sloganı "Maksat iz bırakmaktır." geldi aklıma. Güzel izler bırakın geride, ardınızdan gelenler o izleri takip edip daha öteye gitsin, boynuz kulağı geçsin, insanlık birbirlerinin omuzlarında yükselir.

•Son olarak bu yazıyı okuyacak öğrencilerinize neler söylersiniz 3 cümle ile?

Bu konuda ister istemez sevgili atamın sözleri çınlıyor kulaklarımda, gençlere hitap ettiği sözler. (Ki bence Gençliğe Hitabe'sini de ezbere bilmek lazım her cümlesinin altında yatan derin anlamlarıyla birlikte.)
Yeni nesil şüphesiz sizin eseriniz olacak! (O nedenledir ki) Bütün ümidim gençliktedir.
Bu yüzden de ne yaptığınızın farkında ne yapacağınızı da bilerek daima yılmadan yürüyün doğru bildiğiniz yolda, o yol ki ilim irfanla aydınlanmış olsun, yolunuz bahtınız açık olsun!!!

Türkiye'nin Televizyon Macerası

Türkiye’de ilk televizyon yayınının TRT’yle başladığı düşünülse de Türk halkının televizyonla tanışması 1952 yılında İTÜ TV’yle gerçekleşmiştir. Gerçi buna tam bir tanışma denemez çünkü o yıllarda televizyon, İstanbul’da yalnızca belirli bir kesimin evine girebilmişti. İTÜ TV’nin 15 günde bir 60 dakikalık olarak gerçekleştirdiği yayınlar yalnızca bu evlerde ve çoğunlukla İTÜ öğrencileri tarafından üniversitenin salonlarında izleniyordu. Sonraki yıllarda televizyonlu evlerin de sayısı arttıkça yayınların sıklığı ve çeşitliliği arttırıldı. 1954 yılından itibaren ilk defa düzenli olarak yapılan ve en çok ilgi gören yayın Hava Durumu’ydu. İlerleyen zamanlarda İTÜ TV’de konserler, şiir programları hatta talk showlar yapılmaya başlandı. İTÜ TV bu programlara dönemin ünlü sanatçıları da davet etti. Özellikle Zeki Müren’in ve Ajda Pekkan’ın katıldığı yayınlar fazlasıyla ilgi gördü ve yayın sonrası İTÜ TV’ye teşekkür telefonları yağdı. Çünkü bu yayınlar sayesinde Türk halkı ilk defa Zeki Müren’i gördü. İTÜ TV, 1970 yılında Türkiye sınırları dahilinde TRT dışındaki kurumların radyo ve televizyon yayınları yapması yasaklandığında yayın hayatına son vermiş ve 1971 yılında vericilerini TRT’ye devretmiştir.

1967 sonrasında evlerdeki televizyon sayısı artmaya ve İTÜ TV gelişmeye başlayınca mecliste ulusal çapta bir televizyon kanalı kurulmasına karar verildi ve TRT’nin kurulması için hazırlıklara başlandı. TRT’nin ilk televizyon yayını, Ankara’nın Mithatpaşa Caddesi’ndeki iki binanın bodrum katında bulunan stüdyodan 31 Ocak 1968 günü siyah beyaz olarak 19.30’da gerçekleşti. Yayın TRT’nin ilk spikeri Nuran Devres’in “Burası üçüncü bant beşinci kanaldan deneme yayını yapan Ankara Televizyonu. Bugün 31 Ocak 1968. Bu akşamki denemelerine başlıyoruz.” demesiyle başladı. TRT başta tek kanal iken sonradan TRT1, TRT2 gibi çeşitli TRT kanalları oluşturulmuş, 1989’da TRT3’ün ve TRT4’ün yayına başlamasından sonra, 1990 yılında test yayınına başlayan Star1, Türkiye’nin ilk özel televizyon kanalı olmuştur.

İLK YAYIN: İTÜ TV’nin ilk yayınına İsmet İnönü ve Celal Bayar da katılmıştır.

"SAYIN SEYİRCİLER": Televizyon tarihimizin ilk spikeri Fatih Pesine ekran karşısındakilere ilk kez “Sayın Seyirciler!” diye hitap etmiştir. Türk halkı yıllardır kendilerine “Sayın Dinleyiciler!” denmesine alışmış olmalı ki “Sayın Seyirciler!” hitabı oldukça garipsenmiş ve tepki çekmiştir.

İLK MAÇ: İTÜ TV’de 2-1 yenildiğimiz Türkiye ile Sovyet Rusya maçı ilk maç yayınıdır ancak kaçak olarak yayınlanmıştır. Profesyonel anlamda ilk maç yayını 1973 yılında Beşiktaş-Fenerbahçe rekabetidir. Merak edenlere maç berabere bitmiştir.

İLK REKLAM: İlk reklam filmi 1972 yılında Meysu markası için çekilmiştir.

İLK FİLM: Türk televizyonlarında ilk sinema yayını Hitit Güneşi adlı filmle olmuştur. Daha sonra ise Zeki Müren’in oynadığı Berduş adlı film yayınlanmıştır.

Düzenleme:
Dilasus Pala

Yazar:
Nilsu Bahşı

Çizer:
Nur Gül

4 KÜÇÜK RESSAM

Elis gözlerini açtığı anda etrafında insana benzeyen yaratıklar ve üstünde oturduğu, kuraklıktan çatlamış bir toprak vardı. Yaratıklardan birisi Elis'e dik dik bakmaya başladığı an Elis kafasını çevirdi ve hemen kalkıp koşmaya başladı. Koşarken arkaya bakıyordu. Ne? Sürü gibi peşinde koşuyorlardı. Bu yüzden adımlarını daha da hızlandırarak koşmaya başladı. İlerideki bina onların stüdyosuydu. Hemen koşarak içeriye girdi. Ama...İçeridekiler de insan değildi. Nasıl? Onların stüdyodan kimse yoktu. Kapıdan girdiği gibi hızla geri çıktı. Ne? Tam karşısında robotlar dikiliyordu. Ne? Buraya kadar mıydı? Nasıl olabilir? Hayatı başka bir dünyada mı bitecekti? "İşte şansım bu. Hepsi, hepsi senin yüzünden Sonat." Korkuyla içinden geçirdi. Kısa sürede bütün robotlar etrafına toplandı. Bir insan görmenin şaşkınlığını yaşıyorlardı. Elis, kaçmak için bir şeyler yapmalıydı. Sol taraftaki boşluk bunun için uygundu. Bir anda sola doğru bir adım attı. O da ne? Te-tekrar o evdeydi. Bu sefer ayakta durarak, sağ adımı ile adım atacakken ışınlanmıştı. Yaşadıkları hiç normal değildi. İçindeki korkuyla hızlıca kapıya koştu. Sonra evden çıktı. Derin bir nefes aldı. Hemen cebinden telefonu çıkarıp Mahir'i aradı:

-Alo?

Elis nefes nefese:

-Mahir... Beni çekimden alabilirsin.

Mahir, Elis'in evden fazlasıyla korktuğunu düşündü ve kısa kesti:

-Tamamdır, 10 dakikaya oradayım.

Ardından telefonu kapattı. Çok susamıştı. Gittiği yer hem çok sıcaktı hem de çok kuraktı. Ayrıca o korku da boğazını kurutmuştu. O sırada Selin, Elis'i aradı:

-Alo?

-Elis, sen neredesin? Yarım saattir arıyorum açmıyorsun.

-Sa-saat kaç ki?

Ardından kolundaki saate baktı. Saat 2.30'tu. Orada 15 dakika bile geçirmemişti. Ama orada 4 saat geçmişti. Telefonda konuşan Selin'e cevap vermek için telefonu tekrar kulağına götürdü:

-Selin, hemen geliyorum.

-Elis...

Elis, Selin'in diyeceğini duyamadan telefonu kapatmıştı. Kafası karman çormandı. O sırada Mahir arabayı getirdi. Elis yalpalayan adımlarla arabanın yanına gelip kapıyı açtı ve arabaya bindi.

Elis'in Selin ve Sonat'a durumu anlatması lazımdı ama ikisini bir araya getirmesi zor görünüyordu. Selin'in geldiğini duyarsa Sonat gelmezdi, Sonat'ın geldiğini duyarsa da Selin gelmezdi. 10 yıldır ikisinin arası buz gibiydi. Sonat ve Selin aslında eskiden yakın arkadaşlardı. Ama Selin'den sonra Sonat da kitap yazmaya başlayınca ipler koptu. Çünkü Sonat'ın yayınladığı ilk kitabın konusunu Selin ona söylemişti. Selin, Sonat'ın kitap yazdığını bilmediği için yeni kitabının konusunu ona söylerken Sonat o konuyu yazacağı ilk kitapta kullanıp kitabını Selin'den önce bastırmıştı. O günden bu güne birbirleriyle konuşmuyorlardı. Elis, 10 yıldır ikisini barıştırmak için ne yaptıysa hiçbir işe yaramamıştı. Daha garibi, Elis Sonat'a hatasını söylediğinde veya olayı hatırlattığında Sonat, Elis'le 1 ay konuşmamıştı. Farklı bir hassasiyetleri vardı bu konuda. Elis, Selin'in kızgın olmasını anlarsa da Sonat'ın da kızgın olmasına anlam veremiyordu.

Ardından Sonat'ı aradı, Sonat gülerek:

-Ne oldu, binada canavar var mıymış?

-Neredesin?

Elis'in sesinin ciddi olduğunu fark edince o da ciddileşti:

-Stüdyonun önündeki kafedeyim. Kalkıyorum şimdi.

-İyi, kalkma. Geliyorum.

-Ne old...

Bunu demesine izin vermeden telefonu kapattı. Ona çok sinirliydi ama kafeden önce gitmesi gereken bir çekim vardı. “O da biraz beklesin ceza olarak.” diye düşündü. Bir süre sonra araba, çekimin olduğu yere geldi. Arabadan inip binaya girdi. Çekimin yapılacağı odaya girdikten sonra kamerayı kurmaya başladı. Birkaç dakika sonra Selin geldi. Hemen Elis’in yanına gelip sordu:

-Ne oldu sana?

-Hiç sorma.

-Yüzün...

-Ne olmuş yüzüme?

-Estetik falan mı yaptırdın?

Hızlıca aynanın önüne gelip baktı. Ne? Yüzü o yaratıkların yüzüne benzemeye başlamıştı. Yüz hatları yavaştan belirginleşmeye başlamıştı. “Off, bu nasıl olabilir?” diye hayretle söylendi. Tekrar Selin’in yanına geldi. Ne diyecekti ki? Selin tekrar sordu:

-Nasıl oldu bu, Elis?

Şu an estetik dese bir şey açıklamasına gerek kalmayacaktı ama gerçeği anlatsa da 10 dakika konuşması gerekecekti. Mevzuyu ertelemek mantıklı geldi:

-Daha sonra konuşalım. Çekim başlayacak şimdi.

Ardından Selin kenara çekildi.

Yaklaşık 20 dakikada çekim bitti. Çekim biter bitmez Selin tekrar yanına geldi:

-Nereye yaptırdın onu söyle bari de oraya gitmeyeyim.

“Harika motivasyon veriyorsun.” dercesine yüzüne baktı. Selin, bunun karşısında gülerek şöyle dedi:

-Ya pardon ama sen de anlatmıyorsun ki.

-Birazdan anlatacağım. Vaktin var mı?

-Vakitten bol ne var bende?

Bunun üzerine ikisi de güldü.

-O zaman bizim arabayla gidelim.

-Nereye?

-Kafeye.

-İyi, tamam.

Ardından birlikte arabaya bindiler. Mahir arabayı sürmeye başladı. Zaten kafe stüdyoya çok yakındı. 5 dakikada kafeye vardılar. Arabadan inip kafeye girdiler. O da ne? Sonat, Elis gelmeyince kalkmaya başlamıştı. Elis, hemen seslendi:

-Sonat!

Ardından o masaya gittiler. Sonat ve Selin birbirini görünce hemen kafalarını çevirdiler. Selin “Niye burada olduğunu söylemedin?” sessizce ağzını kıpırdatarak Elis’e söyledi. Elis ise cevap vermedi ve şöyle dedi:

-Hadi, oturun.

Sonat sordu:

-Yarım saattir bekliyorum, niye bekle dedin geç geleceksen?

-Çünkü yazdığın kitaba ısınlandım!

Sonat bunu duyunca ilk önce ciddileşti ve bir anda gülmeye başladı. Selin de şaşırılmışçasına Elis’e bakıyordu. Sonat kahkahalarına Elis’in gayet ciddi baktığını fark edince ara verdi. Ve ciddileşmişçesine kollarını kenetleyerek masaya koydu ve:

-Sen ciddi misin?

-Şaka mı yapıyorum acaba?

O sırada dinozor görmüşçesine dehşetle eliyle ağzını kapattı. Elis “Ne görmüş olabilir ki?” diye düşünüp kafasını arkasına çevirdi. Ne için böyle yapıyordu ki? Elini Elis’in yüzüne yaklaştırarak:

-Yoksa...Yüzün de o-o yüzden mi?

Elis, “Evet.” dercesine kafasını salladı. Ardından şöyle dedi:

-Bunu nasıl yaptıysan düzelteceksin.

-Na-nasıl yapabilirim ki? Kafam allak bullak oldu. Şaka mı bu? Doğru söyle.

-Şaka yapacak halde miyim sence?

Selin o sırada araya girdi:

-Nasıl bir kitap bu?

Elis cevap verdi:

-Bir kız var, sadece robotların yaşadığı bir gezegene ışınlanıyor.

Selin:

-Bu benden çaldığı konu değil mi?

Elis cevap verdi:

-O başkaydı sanki.

Sonat'a baktı ve kızarak:

-Hayır, bunu da ona ben söylemiştim.

Sonat bunun karşısında sesiz kaldı. Elis hemen Selin'e sordu:

-O zaman sen bir şeyler yapabilir misin?

-Ben nereden bilebilirim? Hiç böyle bir şeyle karşılaşmadım ki.

O sırada Sonat'ın ve Selin'in elini alıp şöyle dedi:

-O zaman ikiniz birlikte çalışsanız olmaz mı?

Bunun üzerine ikisi de ellerini bir anda çekti. Elis ise konuşmaya devam etti:

-Ben o zaman oraya ışınlanıp duracak mıyım?

İkisi de bir ağızdan:

-Gerekirse evet!

-Ne? Siz ciddi misiniz?

Selin Elis'in elini tutup şöyle dedi:

-Elisciğim, biliyorsun. Sana yardım etmek isterim ama şu adamla çalışmamı isteme ya.

Elis zorla ağlamaya çalıştı. Belki ona acıyıp bir şeyler yaparlardı.

Sonat çantasını da alıp kalkmaya başladı ve şöyle dedi:

-İmkansız.

Elis hayretler içinde Sonat'a bakıyordu. Açıkçası Sonat'a çok sinirlenmişti. Ona yardım etmelilerdi. Sonat sandalyeden kalkarken Elis'in siniri tavan olmuştu. Bu söyleyeceğine karşılık Sonat'ın kırılacağını veya aralarını bozacak olduğunu bilmesine rağmen bir anlık öfkeyle, sesli bir şekilde:

-O zaman herkes senin fikirlerinin hepsinin bir çalıntı olduğunu öğrenir, Sonat. Selin sana acımış olabilir ama maalesef ben acıyamayacağım.

O sırada Sonat emin adımlarına bir anda ara verip arkasına döndü taktığı gözlüğü eliyle indirdi ve dik dik Elis'e baktı. Elis de son derece dik bakıyordu. Bu sefer araları bayağı kızışacak gibi görünüyordu.

GEÇMİŞİN UNUTULAN İZLERİ

Gün onun için güneşin doğuşundan biraz daha önce başlıyordu. Erkenden uyanıyor, kahvaltı hazırlıyor, eşi ve oğlu uyanana kadar da kendi payına düşen birkaç ev işini halletmiş oluyordu. Oğluyla eşi uyandığında birlikte kahvaltılarını ediyor, okul için hazırlıklarını bitirdiğinde çocuklarını servise bindiriyor ve okula gönderiyorlardı. Günlük rutinin bir parçası olan bu işler bittiğinde, işe gitmeye hazırlanarak bu rutine devam ediyordu. Ancak dün öğlen yaptığı bir telefon görüşmesi, yarın bu rutinin dışında bir gün geçireceğini söylemeye yetmişti.

İşe gitmeyeceği için yavaşça hazırlanmış, kendisini bugün yapacağı ziyaret için psikolojik anlamda hazır etmeye çalışıyordu. Dün huzurevinden bir yetkili onu aradığında önce sarsılmış, sonra da hâlâ içinde bulunduğu boşluk hissine kapılmıştı. Yıllardır görmediği, arayan adamın söylediğine göre ölmekte olan annesini belki de son defa ziyaret edecekti, bir şeyler hissetmesi gerekmez miydi? Belki de şoktayım diye düşündü. Ne de olsa hiç beklemediği bir anda varlığını bile unuttuğu bir kadını ziyaret etmeye karar vermişti. Neden onu görmeye gitmek istediğini kendisi bile anlamasa da "Yarın gelirim." demişti telefonda. Adımını attığı buz gibi havanın da bu boşluktan kurtulmasına hiçbir faydası olmadı. Bu şehir, kışın hiç çekilmiyordu doğrusu.

Otobüse bindiğinde yüzüne çarpan sıcaklık biraz olsun iyi gelmişti. Boş gördüğü bir koltuğa, yaşlıca bir adamın yanına oturdu. Sonradan kızı olduğunu anladığı biriyle telefonda konuşuyordu adam. İster istemez kulak misafiri olduğu konuşmadan adamın şu anda hastaneye gitmekte, telefonda kızının "Kendine dikkat etmiyorsun." azarlarını dinlemekte ve onlara gidip bir süre kalmasını, torunlarıyla vakit geçirmesini içeren tekliflerini kibarca reddetmekte olduğunu çıkarmıştı. Bir başkasının hayatına ufacık bir telefon konuşmasıyla bile bu derece tanıklık edebilmesi nedense tüyler ürpertici gelmişti ona. Kendisi ise ölmekte olan annesini ziyarete gidiyordu. Sadece dünya üzerindeki binlerce otobüsten birinin bitişik iki koltuğunda oturan iki insan, birbirinden apayrı hayatlara sahip iki insanız diye düşündü. Son 10 dakikada duyduklarından çıkardıklarına bakılırsa bu en az diğerleri kadar sıradan iki insanın bile anlatacak sayısız hikayesi olmalıydı. Yeryüzünde tıpkı bunlar gibi kaç hikâye daha anlatılmayı, duyulmayı bekliyordu acaba? Bir insan ömrüne kaç hikâye sığdırabilirdi? Dünyanın içinde barındırdığı bu öykü potansiyeline, mucize değil de ne denirdi? İnsan hayatının büyüleyici yüzü bir otobüs koltuğunda bile kendini kolayca gösterebiliyor diye düşünmeden edemedi.

Otobüsün ineceği durağa varmasıyla içinde kaybolduğu düşüncelerinden hızla sıyrıldı ve huzurevine doğru yola koyuldu. Ailesini çocukken ona uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddetler yüzünden hiçbir zaman affedememişti. Üniversiteden sonra bir süre daha onlarla görüşmeye çalışmıştı ama onların evlerinde bulunduğu her dakika, yüzlerini gördüğü her saniye yaşadıklarını hatırlatınca zaten gittikçe sıklığı azalan ziyaretleri nihayetinde son bulmuştu. Kendine onlardan tamamen uzakta, bağımsız, yepyeni bir hayat kurmuştu. Evlenmişti, bir oğlu vardı. Sadece arkadaşları ve eşinin akrabalarından oluşan çevresi yetiyordu ona. Bundan birkaç yıl önce babasının ölüm haberini almış, ne hissedeceğini yine bilememiştir. Şimdi içinde bulunduğu boşluk hissi o zamandan tanıdık geliyor olmalıydı.

Huzurevinin kapısına gelmişti. Tam içeriye adımını atacaktı ki durdu, birkaç derin nefes aldı. Annesinin yanına girince ne diyeceğine ne yapacağına dair hiçbir fikri yoktu. İnsan yıllardır görmediği birine ne derdi ki? Sarılmalı mıydı yoksa öylece durmalı mı? Ona yakın mı olmalıydı yoksa sadece göz teması kurabilecek kadar yaklaşıp yeter miydi? En iyisi içeriye girmeden önce kenara oturup biraz soluklanmak gibi göründü. Acaba annesinin bilinci ne kadar yerindeydi? Onu hatırlıyor muydu? Ya da hareket edebiliyor muydu? Yaşlılıkta insan bedeninin ve zihninin içine girdiği yarışı düşündü. Çoğu zaman biri diğerinden önce çöküyordu. Hangisi kazanmalıydı kendisi yaşlanınca? Mükemmel bir bilince sahip olup her şeyi hatırlarken bu bilince inatla ihanet eden bir bedenle yaşamak mı, yoksa insan olmanın getirisi tüm o düşünce ve hatıralardan mahrum dinamik bir bedene sahip olmak mı daha iyiydi mutlu bir yaşlılık dönemi için? Mümkünse ikisini dengelemek istediğine kanaat getirdi, iki durum da çok zor olmalıydı çünkü.

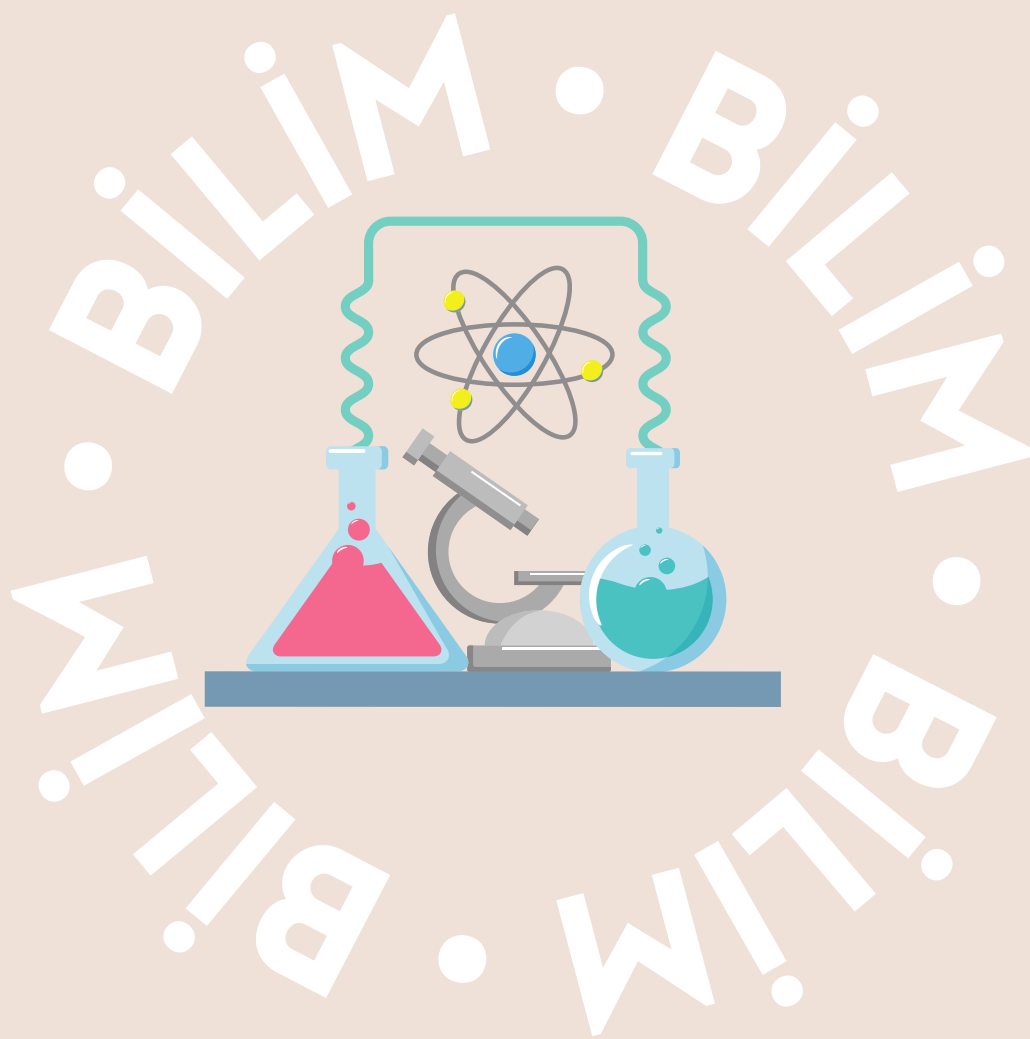
Ne kadar zamanı orada oturup düşüncelerinde boğularak geçirdiğini fark edince bir kez daha onları bir kenara bıraktı. Toparlanıp içeri girdi, annesinin odasını sorup merdivenlere koyuldu. Boşluk hissi yerini ne yapacağını bilememenin gerginliğine bırakıyordu her basamakta. En sonunda kapının önüne gelmişti. Birkaç dakika tedirginlikle beklemenin ardından yavaşça kapı kolunu çevirdi. Annesi yatağında uzanmış

pencereden dışarıyı seyreliyordu. Yüzünü hiç kapağına çevirmeyince girdiğini fark etmediğini düşündü, hafifçe öksürdü. Yine tepki vermemişti. En sonunda "Benim." dedi. Annesinin ela gözleri yavaşça kendisine çevrildi, birkaç dakika onun üstünde durdular, yorgunluk okunuyordu bu gözlerden. Yine hiçbir şey söylemedi. Acaba onu hatırlamıyor muydu? Tanımamış olmasına ihtimal vermedi, annesiymiş sonuçta, üzerinden 10 yıl geçse de evladının neye benzediğini hatırlamalıydı. En sonunda yaşlı eli pencereyi işaret etti. "Kuş yavrusunu nasıl besliyor bak!" dedi. "Benim de bir yavrum var. Daha 4 yaşında." Sonra aniden sustu, uykuya dalana kadar da başka hiçbir şey söylemedi. Belli ki beden ve zihin arasındaki çökme yarışının galibi zihin olmuştu annesinde. Bir saat daha belki uyanır diye bekledi ama nafile. En sonunda tekrar aşağı kata indi ve hasta bakıcılardan birine ne kadardır böyle olduğunu sordu. Hasta bakıcı aşağı yukarı 6 yıldır aklının gidip geldiğini söyleyince babasının ölümünden sonra olduğunu anladı. Annesini çok etkilemişti demek ki.

Huzurevinden çıktığında anlam veremediği bir rahatlık gelmişti üstüne. Sanki yıllar geciken bu yüzleşmeyi hiç yapmak istemiyor gibiydi. İsteddiği de olmuş gibi görünüyordu. Annesi onu tanımamıştı bile. O bu haldeyken yediği dayakların hesabını soramazdı haliyle. Aslında artık hesap sorma isteği de gütmüyordu. Geçmiş tamamen aşmıştı. Az önce son günlerinden birine tanıklık ettiği bu kadına anne demesinin tek sebebi onu bu kadının doğurmuş olmasıydı, yoksa hiçbir duygusal bağ taşıımıyordu. Onda yıllar süren eziyetlere sebep oldukları için hiçbir zaman ailesini affetmese de uzun bir süredir ne affetme isteği ne de çabası taşıyordu içinde. Kalbinde belki de hiçbir zaman dolmayacak o boşlukla yaşamaya alışmıştı artık, doldurmaya ihtiyacı yoktu.

Eve yine otobüsle döndü. Yine yanına oturduğu bir yabancıdan telefon konuşmasından nasibini aldı. Yine aynı buz gibi havaya adımını attı. Evine girer girmez yüzüne çarpan sıcaklığın tadını çıkardı. Normalde bu saatler tam işten geldiği saatlerdi. İşten gelince ne yapıyorsa onları yaptı.

.....

Bach Çiçekleri Terapisi

- İngiliz doktor, bakteriyolog Edward Bach'ın 1930'lu yıllarda ilk tohumlarını attığı Bach çiçekleri terapisi, 38 farklı çiçeğin şifalı özlerinin kullanılarak hastalıklara neden olan negatif duyguların çözülmesiyle dolaylı olarak hastalıkların da çözülmesini sağlayan bir terapi sistemidir. Edward Bach "Sağlıklı olmak demek, ruhumuzla armoni içinde olmak demektir" felsefesinden yola çıkarak fiziksel her rahatsızlığın temelinde aslında ruhsal bir bozukluk yattığını düşünerek bu terapi yöntemini geliştirmiştir. Bu terapide bitkilerin fiziksel yapılarını değil de enerjilerini kullanır.

- Bach çiçekleri terapisi, özellikle son dönemde Natüropat adı verilen bir mesleğin yaygınlaşmasıyla kendini gösterdi. Sanki Avrupa, modernliğin getirdiği hastalıklara (kaygı, stres, migren, alerji) karşı savaş açma niyetiyle ansızın uyanmış, onları antibiyotik ve aspirin ile değil de doğanın kendisiyle yenmeye karar vermiş gibiydi.
- Ama potansiyel hastalar tedavinin zaman aldığını; beden, zihin ve ruh arasında kaybolmuş olan dengenin yeniden oluşturulmasının yavaş bir süreç olduğunu öğrenince güvenenlerin sayısı fazla olmuyordu. Şimdi kim durup doğru nefes almayı öğrenmeye vakit ayıracak, yediklerine biraz özen gösterecek, ya da biraz daha dinlenecek? Hayır, bir ağrı kesici ya da antiasit yutmak sadece iki dakika alır ve sonrasında yine koşmaya devam edilebilir. Kısacası Bach Çiçekleri Terapisi zaman alan bir süreçtir ancak sonuçları içeceğiniz bir aspirinden çok daha etkilidir.

- Bach çiçekleri, 38 tanedir ve özlerinin bir tutam doğal malzemelerle karışması hemen her ruhsal bozukluğun düzelmesinde yardımcı olacak kapasitededir. Mesela sizin için çok önemli olan bir konuşmayı yapmak üzereyken stresli hissediyorsanız misk otu size çok iyi gelecektir. Veya arkadaşlarınızı üzecek olmanın korkusuyla onları reddedemiyor, "Hayır" diyemiyorsanız kantaryondan yapılmış bir bitki çayı ve üstüne damlatacağınız iki damla lavanta yağı sıkıntılarınızı çözecektir.
- Bach çiçekleri ülkemizde pek yaygın değil, bazı tarifler için gereken çiçeklere ulaşmanız pahalıya mâl olabilir. Ancak evinizde bulacağınız birkaç çiçekle bile güzel bitki çayları yapmanız mümkün. Dediğim gibi, alternatif tıpta normal tıptan farklı olarak tedavi genellikle anında etki göstermez, sabır ve devamlılık gerektirir.

Peki doğru Bach çiçeğini bulduktan sonra ne yapmalıyız?

- Öncelikle, çiçeğin en etkin nasıl kullanılabileceğini öğrenmek için bir natüropata başvurabilirsiniz, internette bulduğunuz tarifler de faydalı olsa da sizin ruhsal bozukluğunuzun tam olarak ne olduğunu anlamak için bir natüropat çok daha etkili olacaktır. Elinize geçen tarif gün içerisinde bir kez dil altınıza sıktığınız spreyler şeklinde de olabilir, bir bitki çayı şeklinde de. Önemli olan sizin sabırlı ve kararlı olmanız. Bach çiçeklerini kullanmaya başladığınızda etkileri genellikle iki hafta içerisinde yavaş yavaş hissetmeye başlarsınız. Bir ay içerisinde her gün düzenli kullanım sonucunda bir şeylerin değiştiğini farkedeceksiniz, bir buçuk ayın sonunda ise doğru teşhis konulduysa artık sorunlarınızı aşmış olacaksınız. Basitçe hazırlayabileceğiniz bir bitki çayı gün içinde yaşadığınız sıkıntıları aşmanızda yardımcı olacaktır.

Ee ne dersiniz, bir bitki çayı alır mıydınız?

Rahatlatıcı Bitki Çayı

Malzemeler: Ihlamur yaprakları, melisa yaprakları, passiflora yaprakları, yıldız anason, meyankökü, akdiken çiçekleri, portakal kabuğu.

Büyük bir fincanı dolduracak kadar suyu kaynat. Ateşi söndür, her kuru bitkiden birer küçük kaşık ekle ve üzerini kapat. Yirmi dakika bekle, sık gözlü bir süzgeçle bitki çayını süz; terchien doğal haliyle, istiyorsan biraz bal ekleyerek iç.

Bu bitkilerin aktif bileşenleri sayesinde çay neredeyse hemen gevşemeni sağlar. Özellikle ihlamur ve melisa uyku getirir, huzursuzluk durumuna karşı mücadele derken; passiflora sinir nedeniyle oluşan mide kasılmalarına sakinleştirici etki gösterir, bedensel gerilimleri yumuşatır, sonrasında genel bir huzur hali verir.

Bach çiçekleri insanı ayağa kaldırır, adım adım kendi hayatının dizginlerini eline almana yardımcı olur.

Yazar: Halil Kanyurt

SPEKÜLATİF EVRİM

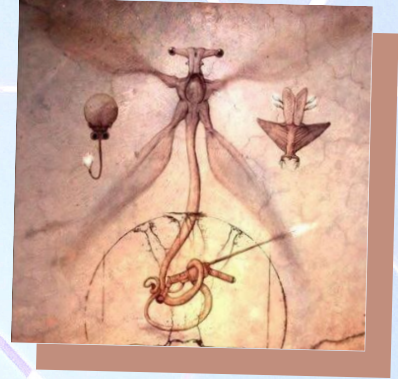
İlk yazıda spekülative evrimin ne olduğuna ve kısmen öncülleri sayılabilecek çalışmalara bakmıştık, ikincideyse çeşitlenmesi ve popülerleşmesini gördük. Bu üçüncü ve aynı konseptin son yazısında ise yakın dönem örneklerine göz atacak ve belli başlı yaklaşımlara değineceğiz.

2002

- Jack Cohen ve Ian Stewart'ın yazdığı "Bir Marslı Neye Benzer?: Dünya Dışı Yaşamın Bilimi (What Does a Martian Look Like?: The Science of Extraterrestrial Life)" basımdan çıktı. Bu çalışmada yazarlar, yaşamın kimyasal temellerinden zeki uzaylılardan oluşan bir toplumun olası yapısına, çeşitli fantastik canlılara mantıklı anatomiler, uzaylı ekosistemlerin tasarlanması ve belki bizimkini ziyaret etmiş olabilecek hipotetik uzaylılara kadar çeşitli bakış açılarından dünya dışı yaşam temasını ele alıyor.

2003 Spekülative evrim hayranları için başka bir bereketli yıl.

- "Gelecek Vahşi! (The Future is Wild)" isimli kurgu-belgesel ve aynı isimdeki kitap yayımlandı. İnsanların Dünya'yı terk ettikten milyonlarca yıl sonra uydularla gözlemlediğini gördüğümüz belgeselde sırasıyla 5, 100 ve 200 yıl geleceğe giderek farklı biyomları keşfediyoruz. Bazı durumlarda daha ilginç içerik için mantıktan ödün verse ve bu bilimsel saygınlığını zedelese de devasa kitlelere ulaşmış önemli bir esin kaynağıdır.

- Yumurtalarını Akdeniz'in dönüştüğü tuz çölünde kayalık adaların çatlaklarına bırakan sineklik yakalı kertenkeleleri ve soğuk çöl semasında uçarak kazıcı kuş kolonilerini avlayan dev yarasaları görüyoruz, kızıl alg resiflerinde süzülen dev deniz sümüksü böcekleri ve rolü örümcek kolonilerinin besisi hayvanından öteye gitmeyen son memeliyi, çiçek emen cüce martıların tuz kanallarından (günümüz deniz kuşlarının burnunda bulunan ve vücuttaki fazla tuzu mukusla beraber atan kanallar) asit fişkırttığını ve dev mürekkepbalıklarının liken ormanlarını arşınladığını görüyoruz. Bazı durumlarda daha ilginç içerik için mantıktan ödün verse ve bu bilimsel saygınlığını zedelese de devasa kitlelere ulaşmış önemli bir esin kaynağıdır.

- Aynı yıl Stephen Baxter'ın "Evrim (Evolution)" adlı romanı yayınlandı. Kitabın temel konusu, primatların dinazorlar döneminin ilk küçük memelilerinden lemurlara ve maymunlardan insanlara evriminden başlar ve gelecekte insan soyundan gelenlerin şimdiki zamandan 500 milyon yıl sonrasına kadar olan evrimine, insanın torunlarının ölümüne kadar gider. Ayrıca bu kitap spekülatif evrimin "kriptopaleontoloji" olarak adlandırabileceğimiz diğer bir yönünün unsurlarını da içermektedir: bazı bölümlerde, Jura dönemine ait varsayımsal zeki dinazorlar ve bu dönemde insanların fosil kayıtlarında hiçbir iz bırakmamış olabilecek diğer kuramsal canlılar hakkında bilgi verilmektedir. "Pangea Avcıları(Hunter of Pangea)" isimli, zeki dinazorlarla ilgili bölüm daha önce aynı isimle 2002'de ayrı bir kitap olarak basılmış ve bu kitaba ufak değişikliklerle dahil edilmiştir.

2008

- İnternetin karanlık köşelerinde bu alandaki ilk yerli örneğimiz ortaya çıktı: Ankara doğumlu, Sabancı Üniversitesi mezunu Cevdet Mehmet Kösemen'in Nemo Ramjet mahlasıyla yazdığı "Tüm Yarınlar (All Tomorrows)" kitabı. Yıldızlararası uzaya yayılan insan birçok gezegene yerleşir ve terraformasyon süreçlerinde pek çok gezegenin de doğasını yok eder. Kendini bir tanrılar ırkı gibi gören kadim tür Qu ise bir tür ilahi ceza olarak onlarca gezegende insanlığı yok eder ama birçoğunda da bununla tatmin olmaz.

İnsanlardan genetik mühendislikle yüzlerce tür evcil hayvan, süs, atık filtresi, yiyecek, hayvan yemi ve çeşitli başka şeyler üretir. Kendileri için bir seyahat molasından farksız biçimde fethedilen gezegenlerde binlerce yıl hükmettikten sonraysa kaybolup gider. Kendi haline bırakılan birçok tür sahipsiz yok olur, kimileriye tutunmayı başarır, bunların bazıları soyu tükenene kadar gezegenlerinde baskın hayvanlar olur, bazılarıysa yine zeki türlere evrimleşir ama doğal felaketler sonucu soyları tükenir, çok küçük bir kısım büyük filtreyi geçerek zeki insan türlerinin bir koalisyonuna dahil olur. Ama insan yine barışı sürdüremez ve memleketi olan gezegene yeniden zeki gözlerle bakabilen bunlardan yalnızca biri olur.

2009

- Warren Fahy "Kırıntı (Fragment)" romanını yazdı. Ayrı bir kıtada Kambriyenden beri ayrıyeten evrimleşmiş canlılar ortaya böcek, yumuşakça, sürüngen vb analoglar ortaya çıkarmıştır. Mevcut çoğu tür fark edildiği üzere aşırı derecede agresif ve ölümcüldür ama zamanımızda mevcut türlerdeki bir adaptasyon ortaya su hassasiyetini çıkarmış, kitanın jeolojik faaliyetler sonucu pasifik ortasında bir ada olarak kalmasıyla da yerel türler endemik olarak kalmıştır. Mantık yönünde açıkları olsa ve eleştiriye karşı zayıf kalsa da mevcut faunayla aynı kökenden geldiği halde hepten yabancı olması ve çokça farklı görülmemiş biyolojik mekanizma içermesiyle yaratıcı bir örnek teşkil etmektedir.

2010

- Japonya'da Dougal Dixon'ın iki ciltlik "Yeşildünya (Greenworld)" kitabı yayımlandı. Dünya dışı yaşamı ve insan kolonistlerin söz konusu gezegen ve doğasıyla nesiller boyunca etkileşimini anlatıyor. Şu anda tek baskı bu ve dil engeli üzerine basılı veya dijital bir nüsha edinmek de mümkün olmadığından okuyamadığım bu kitabı anlatamıyorum.

2012

- Zoolog Darren Naish, paleontolog John Conway ve sanatçı Mehmet Kösemen'in iş birliğiyle ortaya çıkarılan "Tüm Dünler (All Yesterdays)" kitabının çıkış yılı. Kösemen'in "All Tomorrows" adlı kitabına benzer şekilde adlandırılan bu kitap, paleontoloji bilimlerinin cevap bulamadığı (teknik imkansızlıklardan dolayı), sadece varsayımlar ve hayal gücünün nesnesi haline gelen, yani spekülatif biyoloji için bir araştırma sahası hali alan soruları anlatıyor. Dinozorlar ne kadar şişmandı? Plesiyosor'un rengarenk parlak bir derisi olabilir miydi? Tiranozorlar nasıl uyurdu? Bu kitabın güzel illüstrasyonları, yırtıcıların yalnızca avlanmadığı, otoburların sadece otlamadığı veya etoburlardan kaçmadığı günlük yaşamlarında tarih öncesi hayvanları sunmak için bu tür soruları cevaplama girişimini temsil ediyor ve fosillerine ulaştığımız hayvanlar hakkında aslında ne kadar da az şey bildiğimizi daha açık bir şekilde göstermek için, yazarlar modern hayvanların fosillerde yapılan metotlarla rekonstrüksiyonlarını gösteriyor. 2013'teyse bu kitaba "Tüm Dünleriniz (All Your Yesterdays)" eşlik ediyor. Aynı konuları irdelse de bu sefer kitap, onlarca kişinin fikir ve çizimini içeren ortak bir çalışma ki burada ortaya atılan bazı yargılar sonradan gerçek sahada kanıtlanıyor.

- Yine Darren Naish, John Conway ve Mehmet Kösemen üçlüsü tarafından oluşturulan ve efsanevi canlıların spekülatif evrim perspektifinden değerlendirilmesine adanan "Kriptozooolojikon (Cryptozoologicon)" kitabı yayımlandı.

2015

- Mark Boulay ve Sebastien Steyer'in "Yarın: Geleceğin Hayvanları (Demain: les Animaux du Futur)" yayımlandı. Yine klasik bir post-apokaliptik örnek olan bu kitapta anlatılan türler için hazırlanan görsellerin kalitesi ve bilimsel isimlerindeki göndermeler dikkat çekici derecede iyi hazırlanmışken birçok projeden de daha eksantrik bir dünya görmekteyiz. Karasal derisi dikenliler sahillerde dolaşıyor, boyutları geçmişin tüm uçucularını geçen ve yere ancak ölümle inen dev yarasalar troposfer sınırında süzülüyor, akrabaları gece ve gündüz göğüne hükmediyor, kara memelilerinin yerini kuşlar, denizdeki balıkların nişiniyse sübyeler gasp etmişken gezegendeki en büyük yaratıksa denizin tuzlu sularına da kapak atmış muazzam iribaşlar, karıncayı andıran kolonilerinde dokumacı kuşları ve bağımlı oldukları dev çiçekler...

SPEKÜLATİF EVRİMİN TÜRLERİ

1-) Düzleme Göre:

- Alternatif evrim – geçmişte Dünya'daki yaşamın gelişiminin alternatif yolları; yazarın değiştirmeye karar verdiği olaylar dışında gezegenin, bulunduğu coğrafyanın ve tüm tarihinin özellikleri aynen bırakılır ve başlangıç tarihi daima modern zamanın öncesidir.
- Örnek: The New Dinosaurs, Fragment
- Gelecekteki evrim – Dünya'daki yaşamın evriminin devamı; gezegenin özellikleri, coğrafyası, giriş koşulları (modern durum) gerçeğe göredir; somut kilit olaylar ve ayrıca çeşitli modeller tarafından Dünya için tahmin edilen gelecek koşullar tahminleri arasındaki seçim ya da yeni bir varsayım yazarın yorumuna kalmıştır.
- Örnek: After Man, Demain
- Zenobiyoloji – diğer gezegenlerde yaşam; evrimin fiziksel yasaları ve ilkeleri aynıdır; yıldız sisteminin ve gezegenin özellikleri, coğrafyası, yaşı, giriş koşulları ve tarihçesini yazar belirler.
- Örnek: Expedition, Greenworld
- Farklı evrim – diğer evrim mekanizmalarının (yapay seçilim, simbiyozun artan rolü, tekno-evrim vb.) farklı olduğu projeler; fizik yasaları sabit kalır ama evrim ve genel olarak biyolojinin prensipleri yazarın yorumuna bırakılır.
- Farklı kanunlar – odak noktasındaki koşulların Dünya'da mevcut olanlardan önemli ölçüde farklı olduğu veya farklı fiziksel yasalara dayandığı projeler;

2-) Zaman Aralığına Göre:

- Eşzamanlı – zamanda tek bir belli anı göz önünde bulundurarak;
- Örnek: After Man, The New Dinosaurs
- Süregelen – temsil edilen dünyanın zaman içinde gelişimi göz önünde bulundurulur;
- Örnek: Man After Man

3-) Odaktaki Öğeye Göre:

- Tek bir tür veya organizma grubunun evrimi;
- Örnek: Man After Man, All Tomorrows
- Birden fazla organizma grubunun evrimi;
- Örnek: After Man, The New Dinosaurs
- Salt kurgu ekosistemlerin baştan itibaren inşası;
- Örnek: Expedition

Neden?

- Burada, bunları çalışmanın, gerçek hayattaki evrimi örneklendirmek ve öğretmekten işe yarayacağı söylenebilir ama yapılan bu işlerde fayda aramak, hayvanat bahçesindeki hayvanların besin değerleriyle ilgilenmek gibidir. Merak, huşu, kendini tatmin... Başka şeyle pek alakası yoktur. İnsanlar bu projeleri, kafalarının dışında tasarılarını bütünleştirmek, bir sefer de seyirci olarak bakmak ve başkalarına da deneyimleme fırsatı vermek için tamamlarlar. Çoğu sanat eserinden farklı olmayan bir süreç, insanların asla göremeyeceklerinin hayallerini paylaşma çabası. Ortada enteresan bir açıklama ya da bahsedebileceğimiz direkt bir neden yok. Sadece, neden olmasın ki? Doğal tarih, süregelenmiş veyahut varsayılmış, biri öbüründen önemli mi ki?

Yazar: Nail
Enes Kaderli

Kaynakça:

On the Origin of Species, Charles Darwin
The Time Machine, The Things that Live on Mars , Herbert George Wells
Live creatures in space, Biology of dwarves and giants , Konstantin Eduardovich Tsiolkovsky
Last and First Men: A Story of the Near and Far Future, Olaf Stapledon
Man – 500 000 Years from Now, Harry Lionel Shapiro
On Imagined Zoology and Biology in general, Alexander Alexandrovich Lyubishchev
Past, Present and Future of the Human, Alexey Petrovich Bystrov
Bau und Leben der Rhinogradentia, Gerolf Steiner
Parallel Botany, Leo Lucimi
After Man: A Zoology of the Future, The New Dinosaurs: An Alternative Evolution, Man After Man: An Anthropology of the Future, Greenworld, Dougal Dixon
Reconstructions of the Small Cretaceous Theropod Stenonychosaurus inequalis and a Hypothetical Dinosauroid, Dale A. Russell ve Ron Segura
Smart Dinosaurs, Jeff Hecht ve Gurney Williams
Visions of Man Evolved, Pamela Weintraub ve Dougal Dixon

Speculative Dinosaur Project
Expedition, Wayne Barlowe
The Dawn on the Planet Earth, Svyatoslav Loginov
Future Evolution, Peter Ward
What Does a Martian Look Like?: The Science of Extraterrestrial Life, Jack Cohen ve Ian Stewart
The Future is Wild, Steve Sullivan
Evolution, Stephen Baxter
All Tomorrows, Cevdet Mehmet Kösemen
Fragments, Warren Fahey
All Yesterdays, Cryptozoological , Darren Naish, John Conway, Cevdet Mehmet Kösemen
Demain, les animaux du Futur, Mark Boulay ve Sebastian Steyer
Katkıları:Pavel Volkov, Nikolay Kilyachkov
Resimler için: Vanga-Vangov

JUNG TİPOLOJİSİ: KİŞİLİK FONKSİYONLARI

Carl Gustav Jung, 26 Temmuz 1875 tarihinde dünyaya gelmiş İsviçreli bir psikiyatristtir. Jung, kişileri ilgilerinin yönelimine göre dışa dönük ve içe dönük olmak üzere ikiye ayırmaktadır. İçe dönüklük, kişinin iç dünyasına ve bireyselliğine eğilimiyken dışa dönüklük, ortak dünyayla daha fazla haşır neşir olmaya yöneliktir. Herhangi bir bireyde her iki eğilim de mevcuttur ancak çoğunlukla biri diğerine baskın gelmektedir.

Dışa dönüklüğü baskın kişiler çevreleriyle daha kolay iletişim kurabilen, sosyal ortamlara katılmaktan çekinmeyen kişilerdir. Dışarıdaki dünyayı daha ilginç bulurlar. Yalnız kalmak pek onlara göre olmayabilir. Kolay adapte olabilirler.

İçe dönüklüğü baskın olanlarsa daha çok kendiyle vakit geçirmeyi seven, dış dünyayla bağlantı kurmayı fazla önemsemeyen, kendilerini dışa tanıtmak adına pek de istekli olmayan bireylerdir. Kalabalık çevrelerden hoşlanmazlar, onlar için birkaç yakın arkadaş yeterlidir.

[Toplum tarafından içe dönük kişilere çoğunlukla utangaç damgası yapıştırılır. Buraya da bir açıklık getirmek gerekiyor. Utangaç insanlar bulundukları ortamda öne çıkmak yahut söz sahibi olmak isterler ancak utangaç oldukları için bu onlar için fazlasıyla zordur. İçe dönük insanlar direkt olarak öne çıkmak istemezler, geri planda durmayı tercih ederler. Bu onlar için utangaç olanların aksine elde olmayan bir şey değil, bir tercih meselesidir.]

İçe dönük ya da dışa dönük olmanın yanı sıra, bazı insanlar kendisinin iki tanımdan hangisine daha uygun olduğuna karar vermekte güçlük çekebilirler. Zaten başta bir bireyde her iki özelliğin de var olduğunu ancak baskınlık durumunun söz konusu olduğunu söylemiştik. Bazı bireyler ise neredeyse yarı yarıya içe dönük ve dışa dönük özellik gösterebilmektedir, onlar içe dönük mü dışa dönük mü olduklarına karar veremeyebilirler. İşte bu iki özelliği de eşit kullanıyor denebilecek insanlara "ambivert" denmektedir. Koşullara göre içe dönük veya dışa dönük özellik gösterebilirler.

Jung, kişiliği tanımlamada rolü olan dört fonksiyondan bahseder. Bunlar; duyu (F), sezgi (N), düşünce (S) ve duygu (T)'dir. N ve S algılama fonksiyonlarıdır, bilgiye nasıl ulaştığımızı keşfetmemizi sağlar. Yargılama fonksiyonları T ve F ise elde ettiğimiz bu bilgiyle nasıl karar verdiğimizizi gösterir. Bu fonksiyonlar da içe dönük ve dışa dönük eğilimler göstermektedir. (Harfin yanına e geliyorsa dışa dönük, i geliyorsa içe dönük. Örn: Ti içe dönük düşünce, Se dışa dönük duygu.) Sırasıyla bu fonksiyonların ne anlama geldiklerini ve işlevlerini açıklayacağız.

DUYGU FONKSİYONU F

Duygu fonksiyonu yargılama fonksiyonudur ve Fi ile Fe olmak üzere iki tanedir.

Fe, dışa dönük duygu fonksiyonudur. Başkalarının duygularına uyum sağlamayı ve empati kurmayı ifade eder. Barış normlarını sürdürmek ve herkesin iyi geçinmesini sağlamak ister. Dışa dönük duygu kullananlar, dışarıdan bir veri almadıkça kendi duygularının farkında olamayabilirler. Sevdikleriyle birlikte mutludurlar ve etkileşim ararlar. Çevrelerindeki insanlar huzursuzsa bu onlara da yansıyabilir. Hisleri ortamın atmosferinden etkilenebilir. İnsanlara yardımcı olmayı isterler ve tavsiye verme konusunda iyilerdir.

Fi, içe dönük duygu fonksiyonudur ve kişinin kendi duygularıyla içe içe olmasını ifade eder. Duyguları ve duygusal süreçleri derinlemesine analiz eder. Fi kullanan bireyler dış etkenlerden bağımsız, kişisel bir duygular ve değerler sistemi oluşturmaya odaklıdır. Bu içsel sistemlerine göre duygularını yönlendirir veya yönetirler. İç dünyalarını dışa vurmaktan hoşlanmazlar, duygularını kendilerine saklarlar ancak zaman zaman anlaşılacak da isteyebilirler. Duygularını dışa vurmak istediklerinde bunu doğrudan olmayan farklı yollardan gerçekleştirebilirler. Yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmek, bir hayvan sahiplenmek ya da sanatla uğraşmak gibi...

SEZGİ FONKSİYONU N

Algılama fonksiyonudur ve bilgiye sezgi yoluyla soyut olarak ulaşır. Ne ile Ni olmak üzere iki tanedir.

Ne, dışa dönük sezgidir. Tüm olasılıkları ve seçenekleri dışarıdan keşfeder, olabilecekler üzerine şekillidir. Bir sürü olasılığı bir arada bulundurduğu için kesin sonuçlara varmayı ve emin kararlar almayı zorlaştırır. Ne kullanan kişiler zihinlerindeki pek çok olasılığı harmanlayarak yeni olanaklar ve yollar yaratabilir, bu da kişiye yaratıcı bir yön katar. Tek bir şeye odaklanmaktansa birden fazla şeye odaklanabilirler. Onlara göre keşfedilmesi gereken daha sayılamayacak kadar olasılık bulunduğu için tek bir konu üzerinde yoğunlaşmakta zorlanabilir ve kolayca sıkılabilirler.

Ni, içe dönük sezgidir. Geçmiş ve güncel olayları analiz eder ve olası gelecek tablolarını oluşturur. Kelimelerden ziyade imgeler ve sembollerle düşünür. Ni fonksiyonu kullananlar çok iyi bir gözlem yeteneğine sahiptir, öyle ki çevrelerinden aldıkları verileri bilinçdışında analiz edip sentezlerler ve bunu yaparken farkında bile değillerdir. Neler olduğuna veya olacağına dair sezgisel bir izlenimleri veya öngörülleri vardır, bunlar "birdenbire ortaya çıkmış" gibi görünebilir. "Sadece öyle"dir. Ne'nin aksine Ni, daha birleştirici düşünür ve daha kapsamlı bir çözüme varır. Ne "olabilir" diyorsa Ni "olacak" diyebilir. Bu özellik Ni kullananları ileri görüşlü kimseler yapar.

DUYU FONKSİYONU "S"

Duyusal algılama fonksiyonudur, bilgiye duyular ve deneyimler yoluyla ulaşmayı ifade eder. Se ve Si olmak üzere iki tanedir.

Se, dışa dönük duyum fonksiyonudur ve dünyayı o an olduğu biçimiyle algılamaya odaklıdır. Se kullanan kişiler duyuları tarafından uyarılmaktan hoşlanır. Sesler, görüntüler, kokular ile uyum içerisindedir. Estetik şeylere değer verirler ve güzelliğin peşinden giderler. Yeni şeyler denemek isterler, adrenalinden zevk alırlar. Dominant ve son derece dikkatli olabilirler, çevrelerindeki dünyanın ayrıntılarına uyum sağlarlar. Olan biteni aşırı analiz etmekle ilgilenmez, istediklerinin peşinden giderler. Se fonksiyonunu baskın kullananlar çoğunlukla hayattan zevk almaya ve eğlenmeye bakarlar.

Si, içe dönük duyum fonksiyonudur ve o andan ziyade geçmişte olan bitenden ders çıkarıp ona göre hareket etmeye meyillidir. Si kullananlar çevrelerini içsel olarak değerlendirir, tüm nitelikleriyle duyumsar ve bunlarla iç içe olur. Ayrıntılara değer verirler ve ileride kullanmak üzere bilgi depolarlar. İçsel dengelerine önem verirler, kendi ihtiyaçlarını takip ederler, sağlıklı olmak onlar için önemli olabilir. Her türlü potansiyel soruna hazırlıklı olmak gerektiğini düşündüklerinden planlı ve organizedirler. Hedefe ulaşmak için kendilerini zorlamazlar, severek ve eğlenerek yaparlar, sürece önem verirler. Sakin bir yaşam biçimini tercih ederler, rutinleştirilebilir bir hayatları vardır. Se'den daha soyut oldukları da söylenebilir.

DÜŞÜNCE FONKSİYONU "T"

Düşünsel yargılama fonksiyonudur ve düşünce yoluyla karar vermeyi ifade eder. Te ve Ti olmak üzere iki tanedir.

Te fonksiyonu, rasyonel yargıları ve fikirleri dışa dönük ifade eder. Objektiftir. Dış çevreye mümkün olduğunca verimli ve mantıklı bir düzen oturtmayı amaçlamaktadır. Gerçeğe odaklıdır, net tanımlar ve nesnel standartlar oluşturabilir. Te fonksiyonu kullananlar üretkenliğe önem verirler, sonuç ve eylem odaklı kişilerdir. Hedefe ulaşmak için somut planlar hazırlar ve hızlı karar verirler. İleriye dönük tanımlar, planlar, politikalar, kanunlar oluşturmada, organize etme ve yönetme konusunda başarılı kimselerdir.

Ti fonksiyonu, rasyonel yargıları dışa doğru ifade etme konusunda isteksizdir. Sistemleri ve içindeki tutarsızlıkları anlamakta ustadır. Ti fonksiyonu kullananlar, verimliliği arttıran kısa yollar bulmayı severler. İç dünyalarına da bir düzen getirirler, özdisiplinlilerdir. Gerçeklerle ilgilenmektense fikirler üzerine çalışmayı tercih ederler. Bir düşüncüyü sağlam ve mantıklı temellere oturtmak amacıyla o düşüncenin kökenine iner, derinlemesine araştırırlar. Paylaşmadan veya eyleme geçmeden önce o şeyin nasıl olduğunu iyice anlamak ister ve bunun için zaman harcarlar. Kendi mantık sistemleri mevcuttur.

KENDİMİZİ TANIMANIN İPUÇLARI

Tipolojiye göre, bireyde algılama ve yargılama fonksiyonlarından birer tanesi içe dönükse diğerleri dışa dönük olmak zorundadır. Örneğin; algılama fonksiyonlarından birisi Ne ise diğeri Si, yargılama fonksiyonlarından birisi Ti ise diğeri Fe olmak zorundadır. Bireyin dört fonksiyon kullandığını söyledik ama bu dört fonksiyonun dördü eşit derecede kullanılamaz. En çok kullandığımız fonksiyon baskın fonksiyon olarak adlandırılır, diğer fonksiyonlar ise yardımcı fonksiyonlardır. Yine yardımcı fonksiyonlar kendi aralarında ikincil, üçüncül, dördüncül fonksiyon olarak dizilirler.

Kişilik fonksiyonları ve tipoloji, kişileri belli kalıplara sokmaktan ziyade bireyin kendini tanımasına yardımcı olmak için vardır. Temelinde kişilik fonksiyonlarının olduğu daha başka kişilik kuramları ve kişilik testleri de mevcuttur ancak kapsamlı bir teste ulaşmak o kadar da mümkün değil. İnternette karşınıza ilk çıkacak olan testler çoğunlukla yüzeyseldir ve doğru sonucu vermezler. Hangi testin güvenilir olduğu ise fazlasıyla tartışılır. En sağlıklı sonuç, sizin kendinizi iyice tanıyıp ona uygun kararlar vermenizle olacaktır. Objektif olmalı, beğenseniz de beğenmeseniz de kendinizi olduğunuz gibi kabullenmelisiniz.

KAYNAKÇA

<https://www.kisilikkulubu.com/jung-tipolojisi-nedir/>
<https://www.felsefe.gen.tr/jungun-kisilik-kurami/>
https://www.instagram.com/p/COv9vJXpQ/?utm_medium=copy_link
IG: mbtinfo.tr

SERMİN AYDEMİR

Nedendir ki?

İnsan. Çağlar boyu soyunu devam ettiren bir tür. En basit tabirle sadece bir canlı. Ama akıllı ve duyguları olan bir canlı. Aklının getirilerinin çoğu zaman farkında olmayan... Bazen de anlam için kullanan... Neden sorusuna cevap arayan...

Bu soruya cevap için bulunan birkaç yoldan bahsedelim. Bu sayıda sadece ilkinin konuşalım:

Her Anlamda Gelişim

Gelişim nedir? Sadece bir şeyi daha iyi yapmak mıdır? Sadece daha az enerji ve efor sarf ederek yapmak mıdır ya da daha iyi anlamak mıdır? Tam anlamıyla hepsidir. İyi de ne alakası var anlamla gelişimin? Neden? Tarihteki büyük ustalara bakın, filozoflara bakın, inandığınız düşünce biçimlerinin kurucularına bakın. Hepsi ama hepsi sıfırdan başladığı anda bir sonuç çıkarmamış ortaya.

Sporculara bakın. İlk başladıkları anda dünya şampiyonu olabilirler miydi? Anlamda bir sonuç bulmak isteyenler de aynı. Derinlik lazım onlara, sabır lazım, görmek değil bakmayı bilmek lazım, öğrenmek ve daha çok öğrenmek lazım. Hepsi bir anda olmuyor ama. Bir anda çok derin düşünemiyorsunuz. Başlamamız gerek. Bir noktadan veya sıfırdan.

1. Sabit kuvvetler etkisindeki bir cisim duruyorsa durmaya devam eder, hareket halindeyse hareketine devam eder.

Bazen fizikçiler bile sadece formüllerle ve sayılarla sınırlı kalmayan, somutlukta kalmayan şeyler bulabiliyorlar. Başlamak bitirmenin yarısıdır derler. Alakası yoktur. Başlamak tepelerle dolu olan bir yolda en yükseğini geçmektir sadece. Daha çok zorluklar olacaktır. Ama artık bir hızınız var.

Peki, başladık. Sonra?

2. $F = m \cdot a$

Bir de bu var. Basit ama bir o kadar da zor. Anlaması kolay ama bir o kadar da derin. Ne diyor burada: Uyguladığınız kuvvet, cismin kütlesine ve yaratacağı ivmeyle bağlantılıdır. Peki, biz onu şöyle söylesek: Dışarıdan alacağınız olumsuz tepkiler, onu söyleyen kişinin sizdeki yeri ve sizde yarattığı etkiyle bağlantılıdır. Al işte derinlik. El alem yine girdi devreye. Sizi yolunuzdan vazgeçirmeye... Takın. Takmayın değil takın. Dinleyin bakalım ne diyorlar. Olumlu bir şey diyecek olan olacak mı? Olduysa şanslısınız.

İşte gelişim dışarıyla irtibatı kestikten sonra başlar. Çünkü kendinize zaman kalır artık. Dünyaya farklı pencereden bakar hatta göremediğiniz şeyleri görürsünüz. Düşünceler sadeleşir ama derinleşir. Belki yalnız kalırsınız ama olsun. Alışmayın yeter. Yoksa bir daha kalabalıkları pek seveceğinizi sanmıyorum.

Ve şunu da unutmayın: Her amacın farklı olacağı gibi o amaca giden her yol da farklıdır. Gelişim dediğimiz şey size veya başka insanlarda değişiklik gösterir. Ama siz, siz olun. Gerçekten siz, siz olun.

Gerisi gelir.

Eyvallah.

Short History of Tank Development

What is a tank?

Tanks are armored vehicles capable of penetrating enemy defenses, moving on rough terrain, charging the enemies, and even shrouding themselves with the dust they lift off. They are generally divided into 3 classes: light, medium, and heavy tanks. There are also side classifications such as super heavy tanks or tankettes. I'll be talking about the development of this vehicle first found in Britain and became an unreplaceable war vehicle for the world. I'm wishing you a good read.

Why Tanks?

Some of the reasons for the necessity of tanks were the hardships of crossing barbed wires and trenches defended with machine guns. The plan was to construct an armored vehicle that could support the infantry by penetrating the enemy lines with its armored body and machine guns. While Germany was developing chemical weapons as a solution to prolonged trench warfare, the idea of tanks were first thought by the British in October of 1914. However, I must point out that despite the tanks we know were born in 1914, Leonardo Da Vinci drew a prototype of an armored vehicle armed with guns, showing resemblances to a tank.

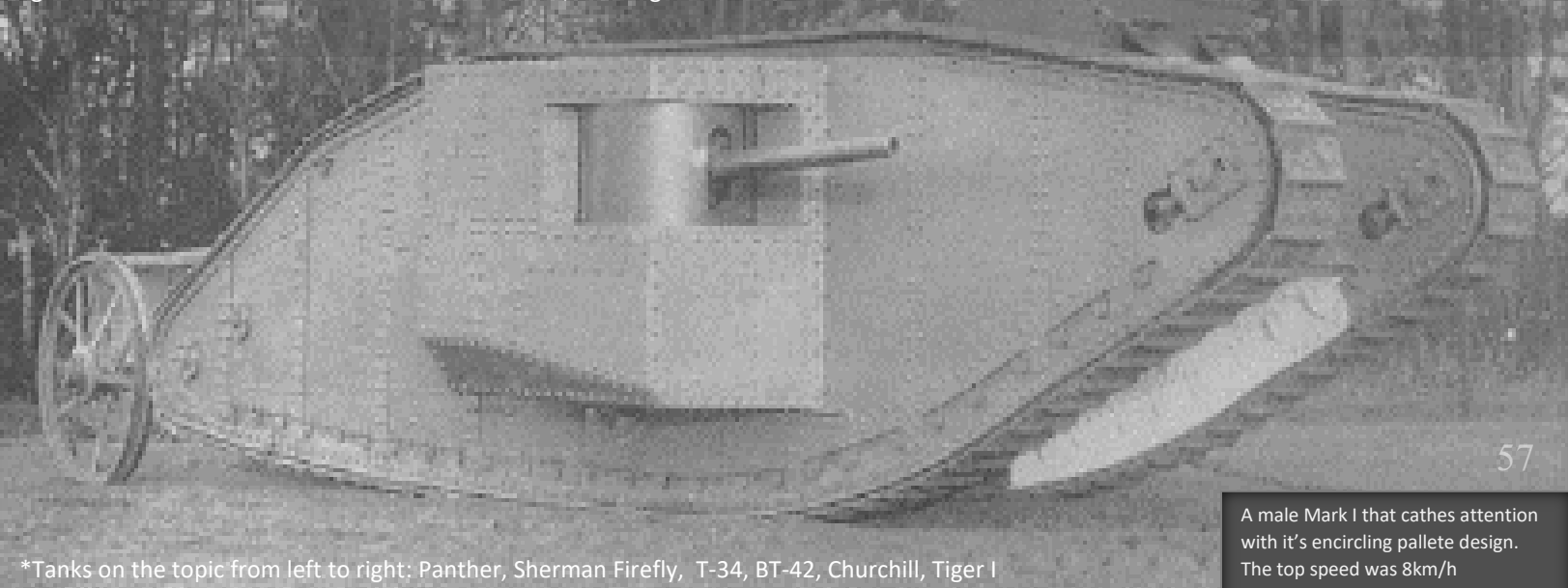
Britain and the Birth of Tanks

World's first tank, Little Willie. It lacked a turret on top and the top speed was 3,2 km/h. These vehicles were called landships at the time.

Lieutenant colonel Ernest Swinton was the one who first came up with the plans of an armed armored vehicle, a landship. The first attempts were vehicles based on the Holt-Caterpillar tractor. However, in 1915 February, this project was called off as the built prototypes were unable to pass the obstacles. After several failed attempts with several tractors, pioneered by the head of British agricultural machinery company "Willam Foster & Company of Lincoln", William Ashbee Triton the first tank of history; "Little Willie" was born. However, the fundamental necessities of a tank, speed and passing over obstacles were lacking in this tank. Unsatisfied by Little Willie's performance, Triton rolled up his sleeves again. He moved the turrets to the side and rebuilt the palette to encircle the whole tank. This revisioned new design was called the "Big Willie/Mother." lieutenant colonel Ernest Swinton came up with the plans of an armed armored vehicle

Although the high-ranking officers of the army were suspicious about Mother, she proved her capabilities successfully on obstacle courses. She was able to impress the army. As a consequence, the prime minister Lloyd George formed a tank production unit where Swinton was a chairman. On the 12th of February, 1916 the first tank order was made. In 2 orders 150 Mark I were produced, 75 male and 75 female. The Mark I was based on Mother and classified as either "male" or "female." Male tanks having 2 pounders + 3 machine guns while females have 4+1 machine guns. After their first debut at the Battle of Somme, Mark I got 1000 more orders and tanks became a well known war vehicle.

France and the Birth of Modern Tank

Although seeing a tank in the war was a first for the world and the French, the idea of a tank was not news for France. In fact before even Britain, French colonel Jean Baptiste Eugène Estienne had thought of a vehicle that can move in any form of terrain on the 24th of August, 1914. However, the efforts to build up this vehicle couldn't go far until the British tank development was inspected and seen using the Holt-Caterpillar tractors as a base 1 year later. Which caused Britain to win this independent tank development race. Estienne sent his ideas and plans regarding tanks to several factories including Renault however he was either declined or left without a reply. After many letters, the letter he sent directly to Marshall Joseph Joffre was read. Estienne received an invitation to Schneider Factories. After Estienne's ideas were listened to and noted, Estienne was astonished, a tank called Schneider had actually been built 3 days prior to his visit! Without Estienne knowing a thing, the designer of Schneider Factories; Eugène Brillé was sent to Britain to inspect tank development and a French tank was developed! After the tanks were tested, the French Government ordered 400 tanks from Schneider Factories, with the plans of Estienne and Brillé and another 400 orders from St. Chamond Factories, which Brillé declined to share the patent as they were rival factories. Completely different 2 tanks models were built but especially the St. Chamond tank was a failure with its oversized body and small tires. This was by no means a stop for the French though, right after the completion of the British tank was heard, Estienne was sent to Britain to thoroughly inspect the tanks. He wrote a report based on his observations and deductions and returned to France. The French were encouraged and invigorated, they didn't want to be left behind in tank technology. Estienne was assigned as the commander of French tank armies and later promoted to a general officer. In December of 1916 and January of 1917, first Schneider tank groups were formed. Because St. Chamond tanks had too many problems, it was decided for the best that only Schneider tanks would be used in the 1917 spring offensive. However the tanks proved weak during sorties thus tanks had to be exported from the UK.

a) 8,1 km hıza ulaşabilen Schneider tankı.
b) 23 ton ağırlığına

Feeling broken hearted due to the unsuccessful tanks, an idea sparked on Estienne's head to solve the immobility problem. He thought of building a tank that weighs 5-6 tonnes armed with either 1 machine gun or 1 pounder which would later be named as a light tank. He contacted Renault once again, presenting his light tank plan and his request was accepted this time. On March 1917, Renault presented the epoch-making design.

Things sadly don't go well all the time and a tragedy struck on the 16th of April, 1917. Estienne was ordered to deploy his unready tank army in Berry-au-Bac vicinity. The tanks couldn't counter the enemy charge. In a matter of time, all left behind were burning tanks and rising smokes. Estienne managed to save his life but the tanks corps suffered many casualties, including the attack commander. There's a memorial for this devastating loss which almost caused the French tank corps to disband.

Estienne was determined and he turned this loss into a gain by developing strategies afterwards. Opposing the general idea of the time, Tanks being infantry support and obstacle passing vehicles; he described the tanks as mobile cannons that can cut through enemy lines. After all the struggles of the French tank corps, the awaited moment came in 1918. Renault's revolutionary design, Renault FT tanks were delivered to the army. Renault FT was the first light tank and also the first tank with a rotating turret, similar to today's tank designs. Depicted as the first modern tank by some historians, 3000 Renault FT were produced and for the first time since 1914, France was able to effectively attack in 1918. The tank was given the name "le Char de la Victoire" (victorious car) by the French and it would be used till 1949. As it gained worldwide popularity and orders due to its success, many copies were made in several countries. Namely M1917 from US, T-18 from USSR, and Fiat 3000 from Italy. Renault FT marked a new era in tank development and countless were built and exported.

While the French are pioneering tank development, the British have gone all the way to Mark X from Mark I, where are the Germans? Weren't there cool tanks called panzers*?

*The world Panzer means "armor" or "shell" in German. Tanks were called panzerkampfwagen in Germany meaning armored war car. Because the word panzerkampfwagen was too long, Panzer was preferred.

The only German tank used in WW1, it had a crew of 18-25 and weighed over 36 tonnes.

Germany was sadly left behind by Britain and France in tank development as they were more focused on developing chemical weapons at the time. Even when they fought against tanks in many wars like Cambrai and suffered casualties, Germans were still insisting on developing anti-tank obstacles and artillery to stop the tanks, instead of developing tanks. After these attempts were seen to be not effective, they developed a heavy tank called A7V. However worn out from the war, the German economy couldn't support mass production and only 20 were produced. With A7Vs and captured British tanks, the German tank army had 45 tanks. They obviously didn't stand a chance against a total of 10.000~ tanks of Britain, France, and USA. Even though tanks were underdeveloped at the time (not very mobile, weak armored, and rapidly running out of gas) and they were used for infantry support, obstacle passing, and even communication. Because the anti tank technologies also being underdeveloped; tanks were a decisive factor in many battles of World War I.

After the war, the infamous "hated treaty", the Treaty of Versailles was signed. Just like planes, battleships, and submarines; tank development was also banned. Because Versailles only allowed 1 armored tractor, the tank engines under development were tested on wheeled vehicles. Oppressed by the treaty, anti tank guns were modeled from wood, little machines shooting bluff shells were used as machine gun replicas. This army looking like a group of children playing games was determined to put itself back in one piece. A soldier named "Hans von Seeckt" was commissioned to inspect the battles of WW1 and write a report. Thanks to efforts like this, although not having tanks Germans realized the true purpose of tanks. Tanks aren't infantry support, they're an unstoppable force! They can accelerate through enemy defenses, can split the enemy army into 2, can be used in many strategies like pincer attacks; they can charge independently from infantry!

Under the hard circumstances of Versailles, some countries lent a hand to Germany. Sweden shared tank plans and USSR did collaborated tank projects with Germany which were tested at the "Kama Tank School" in Kazan. Germany kept developing tanks playing cards close to their chest, from the beginning of 1926 several factories including bigger ones like Rheinmetal or Daimler-Benz were building tank prototypes called Großtraktors (big tractor). 2 years later, "Leichttraktor" (light tractor) and 6 years later the "mittlere Traktor" (middle tractor) were built. Built prototypes from different factories were compared, Rheinmetal's chassis and turrets, Krupp's turrets had the most promising designs

The pioneer of blitzkrieg*, one of the most important German generals Heinz Guderian endeavored to popularise tanks in the German army. He started observing tanks when he was a lieutenant colonel. He shared and taught his knowledge on tanks to many and even poured his knowledge into a book "Achtung Panzer!" (Attention, tank!) which has been a quite helpful reference book for this article. He is also the founder of the pink collared German tank corps, the tank corps that would dominate and faze Europe by capturing 4 countries in just 6 weeks. Guderian also thought about forming tank groups made up of tanks from different classes despite the poor conditions.

The 1929 economic crisis had a bad impact on Germany, the industry took a huge blow. As a direct consequence of this, the factories were only able to build light tanks. At the start of 1930. Looking from a better aspect, the prototypes finally took shape and became known as Panzer I. In 1931, major general Oswald Lutz was assigned as the motorized vehicles inspector Heinz Guderian being his chief of staff. In order to train tank crew, many Panzer I were ordered and harsh training started for tank crews.

General Heinz Guderian, respected by his allies and enemies, and known for his contributions to tanks in Germany

**Blitzkrieg, a german word meaning lightning war. Blitzkrieg is a military strategy based on catching the enemy off-guard by quick charges by tanks or planes and capturing strategical points.

A short while after Adolf Hitler's succession, Hitler gave approval for tank development. Having gained Hitler's sympathy with his efforts Heinz Guderian told his request: A main attack tank, later Panzer III and a tank that can penetrate the enemy lines, later Panzer IV.

Germany's first modern tank. With a top speed of 79km/h Panzer I C series.

Although first used as a training tank, after replacing the machine gun with a rotating turret, Panzer I became available for wars. Panzer I made their debuts in 1936, the Spanish civil war. They were outclassed by Soviet tanks like T-26 and BT-5 but Panzer I was still a very important step for Germany. It was used as a training tank for many years and it was a practice for the factories as well which would later take the burden of rapidly producing tanks. Because of Panzer I's insufficiencies, Panzer II was developed. It was a reinforced Panzer I however the armor was still only able to stop bullets. And because this tank was designed before the Spanish civil war and finished afterwards no war experience was neither used nor gained.

With the start of WW2, English and French troops were fazed by the speed of Blitzkrieg and unable to stop the German advance. They didn't have new tanks nor anti tank weapons. They were caught off-guard by rapidly developed German tanks. Poland was lost in 35 days, Belgium, Netherlands, Luxembourg, and France were lost in a mere 6 weeks. The world learnt the true potential of tanks are a lot more than being infantry support vehicles the hard way.

With the comprehension of what tanks are capable of, a new era of war started. Trench wars made by machine guns, rifles, and cannons were gone. Lots and lots of tanks were developed: The super heavy Churchill tank with it's impregnable armor, with it's relentless firepower that can even penetrate Panther and Tigers armors with ease, the Sherman Firefly, T-34 which Heinz Guderian depicted as a tank in a way higher class than our tanks when battling at the eastern front, used as an example tank by many post-war the Panther Tank, born by the experiences against T-34s the flabbergasting tank leaving enemies in fear at North Africa, the Tiger tank are some of the tanks that can be named. Some were highly successful and some were aborted in the plan phase. Even if in WW2 it was proven that no matter how strong one's soldiers, tanks, or ships can be; one cannot secure victory as long as they don't have air superiority however tanks offensive capabilities are not to be underestimated. The effectiveness of tanks was also proven and these engineering wonders became an irreplaceable war machine.

Hope you enjoyed reading, I tried my best to tell you about these wonderful machines that I'm a big fan of. Taking countless lives but also saving countless lives, these machines were built with lots of country's efforts piled up altogether. If you'd be interested in learning more about these vehicles, I'd strongly recommend Heinz Guderian's books and memoirs. Thank you for reading so far :^)

Eren Berk Karabulut

@mozaikdergisi

erbakirdergisi@gmail.com

eflmozaikdergisi.wordpress.com